

Vooruit met ... **TAAAL A**

7

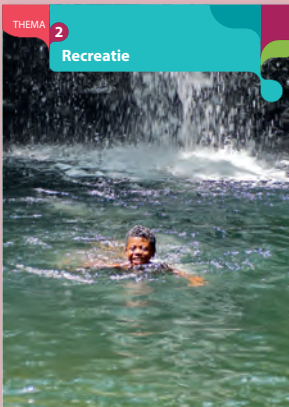
MINISTERIE VAN
**ONDERWIJS,
WETENSCHAP
EN CULTUUR**

Deze uitgave kwam tot stand door samenwerking tussen de afdeling Curriculumontwikkeling van MinOWC en een lokaal en internationaal team, bestaande uit vakexperts, onderwijskundigen, educatieve auteurs, (eind) redacteurs, fotografen en illustratoren en grafisch ontwerper, onder leiding van de Vrije Universiteit Brussel.

© 2022, Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
Paramaribo, Suriname

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks vele inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

	Inhoudsopgave	3
	1 Inleiding	5
	1.1 Wat kan je verwachten?	5
	1.2 Evaluatie en beoordeling	6
	2 Domeinen binnen een thema	7
	3 Structuur leerlingenboek	8
	Thema 1: Milieu	9
	Les 1 Een nieuw thema	10
	Les 2 Themawoorden	11
	Les 3 Kijken naar de hele tekst	14
	Les 4 Persoonsvorm en onderwerp	17
	Les 5 Spreekwoorden en uitdrukkingen	19
	Les 6 Taalprofiel	21
	Les 7 Informatie geven en erop reageren	22
	Les 8 Tekstsoorten	23
	Les 9 Leestekens en citaten	25
	Les 10 Themawoorden	27
	Les 11 Verbanden in teksten	29
	Les 12 Voegwoorden en voorzetsels	31
	Les 13 Tegenstellingen	33
	Les 14 Poster	34
	Les 15 Luister- en spreekhouding	35
	Les 16 Een naamgedicht schrijven	37
	Les 17 Werkwoorden	38
	Les 18 Themawoorden	40
	Les 19 De hoofddedachte	43
	Les 20 Herhaling van les 4 en 12	45
	Les 21 Herhaling van les 5 en 13	46
	Les 22 Praten in verschillende talen	48
	Les 23 Overtuigen	49
	Les 24 Een kort verslag schrijven	51
	Les 25 Engelse leenwerkwoorden	53
	Les 26 Tekstsoorten herkennen	55
	Les 27 Letters recyclen	57
	Les 28 Herhaling van les 9, 17 en 25	58
	Les 29 Herhaling themawoorden	60
	Les 30 Een belofte doen	61
	Thema 2: Recreatie	63
	Les 1 Een nieuw thema	64
	Les 2 Themawoorden	66
	Les 3 Verwachtingsvragen	68
	Les 4 Het werkwoordelijk gezegde	70
	Les 5 Synoniemen	71
	Les 6 Praten met een toerist	72
	Les 7 Boeiend vertellen	73
	Les 8 Een reisverslag schrijven	74
	Les 9 Leestekens	76
	Les 10 Themawoorden	78
	Les 11 Vragen bij een tekst	81
	Les 12 Herhaling woordsoorten	84
	Les 13 Spreekwoorden en uitdrukkingen	85
	Les 14 Kalligrafie en het Chinees schrift	87

Les 15	Een formeel gesprek voeren	88
Les 16	Een kaart schrijven	89
Les 17	Meervoudsvormen	91
Les 18	Themawoorden	92
Les 19	Volgorde van gebeurtenissen	95
Les 20	Herhaling van les 4 en 12	97
Les 21	Herhaling van les 5 en 13	98
Les 22	Arowaks liefdesliedje	99
Les 23	Instructies geven	100
Les 24	Een krantenartikel schrijven	101
Les 25	Werkwoorden in de voltooid tijd	103
Les 26	Tekstsoorten herkennen	105
Les 27	Saamaka-lied	107
Les 28	Herhaling van les 9, 17 en 25	108
Les 29	Herhaling themawoorden	109
Les 30	Een discussie voeren	110
Bijlagen		111

Taal is een leergebied voor alle leergebieden, wat betekent dat de lessen die je leert bij Taal ook bij de andere leergebieden kunnen worden gebruikt.

Door Taal leer je:

- jouw gedachten, gevoelens en emoties in woorden uit te drukken;
- beter te begrijpen wat er geschreven staat, waardoor je beter kunt leren, denken en met elkaar praten;
- de verschillende Surinaamse talen meer te waarderen en tegelijkertijd je eigen identiteit versterken.

Leerjaar 7 bestaat uit 8 thema's die je terug kan vinden in 3 leerlingenboeken. Deze thema's zijn: Milieu, Recreatie, Technologie, Fantasie, Gotong royong, Helden, Media en Sport. Dit leerlingenboek bestaat uit de eerste 2 thema's Milieu en Recreatie.

1.1 Wat kan je verwachten?

De verschillende lessen van Taal zijn over het schooljaar verdeeld in leesteksten en opdrachten in domeinen (zie hoofdstuk 2 voor de domeinen). Lees de leesteksten altijd goed door en stel vragen aan je leerkracht als je iets niet begrijpt. De opdrachten maak je soms alleen of soms in groepjes. Je leerkracht zal de groepjes vormen en verder uitleggen hoe je te werk moet gaan. Sommige opdrachten zijn op een zodanige manier geschreven dat je ook zonder hulp van je leerkracht alvast hiermee kan beginnen.

Vind je een opdracht toch moeilijk, laat het je leerkracht weten. Maak je een opdracht juist heel snel, dan krijg je van je leerkracht nog een opdracht om mee aan de slag te gaan. Let op, je leerkracht zal niet alleen letten op hoe goed je de opdrachten maakt, maar ook op de manier waarop je leert, hoe je samenwerkt en hoe je je gedraagt in een groep.

In het schema hieronder kan je zien hoe de acht thema's zijn verdeeld over het schooljaar.

Kwartaal	Lesweken	Thema's (8)
Kwartaal 1	Week 1-5	1. Milieu
	Week 1-5	2. Recreatie
	Kerstvakantie	
Kwartaal 2	Week 1-5	3. Technologie
	Week 1-5	4. Fantasie
	Week 1-5	5. Gotong royong
	Paasvakantie	
Kwartaal 3	Week 1-5	6. Helden
	Week 1-5	7. Media
	Week 1-5	8. Sport
	Grote vakantie	

1.2 Evaluatie en beoordeling

Je wordt beter in iets door het vaak te oefenen. Het oefenen heb je deels zelf in de hand. Om je hierbij te helpen, worden er bij de domeinen Begrijpend lezen, Spreken en luisteren, Schrijven en Meertaligheid formulieren gebruikt die je zelf kan invullen of die je leerkracht voor je invult. Hierop schrijf jij of je leerkracht hoe goed je een bepaalde activiteit hebt gedaan en waar je nog beter in kunt worden.

Als je moeite hebt met het presenteren, kan je tijdens de lessen Spreken en luisteren oefenen om steeds beter te worden in het spreken voor een groep. Ook houd je zeker twee maal per jaar een spreekbeurt van 10 minuten. Je krijgt een stappenplan van je leerkracht om je hierop goed te kunnen voorbereiden.

2 DOMEINEN BINNEN EEN THEMA

Wanneer je door je taalboek bladert, zal je zien dat er behalve een indeling in thema's ook een indeling is in taaldomeinen. Er is elke keer een vaste volgorde, zodat je precies weet welke domeinen na elkaar volgen.

De acht taaldomeinen zijn:

1. Taal verkennen - Woordenschat
2. Begrijpend lezen
3. Taal verkennen - Grammatica
4. Taal verkennen - Taalgebruik
5. Meertaligheid
6. Spreken en luisteren
7. Schrijven
8. Spellen

Elk thema begint met een introductieles, waarbij je op een speelse manier kennis maakt met de onderwerpen. Daarna krijg je steeds les volgens een vaste volgorde. Je leert nieuwe woorden bij de lessen Woordenschat, zodat je de teksten beter kan begrijpen. Daarna ga je zelfstandig of samen met je leerkracht de teksten lezen bij de lessen Begrijpend lezen. Als daar toch woorden in voorkomen die je niet kent, kan je deze samen met je leerkracht opzoeken in een woordenboek of met een klasgenoot overleggen om samen tot de betekenis te komen.

Bij de lessen Grammatica en Taalgebruik leer je hoe taal op verschillende manieren wordt gebruikt: bijvoorbeeld in een brief aan je oma schrijf je veel beleefder dan in een brief aan je beste vriend of vriendin. Ook leer je spreekwoorden.

Als je nieuwsgierig bent naar de verschillende culturen van Suriname en hun taal, dan kom je daar iets meer over te weten bij de lessen Meertaligheid. Je kennis over andere Surinaamse talen wordt vergroot en ook leer je om je eigen cultuur en taal meer te waarderen. Je ervaart respect te hebben voor je eigen cultuur en taal en die van anderen.

In allerlei situaties is het belangrijk dat je kan vragen wat je nodig hebt en ook dat je goed kan luisteren naar het antwoord van de anderen. Bij de lessen Spreken en luisteren leer je om hier steeds beter in te worden. Als je namelijk goed kan luisteren, lukt het je ook beter om goede aantekeningen te maken. Dit helpt je weer verder bij de schrijfopdrachten van de verschillende lessen Schrijven. Schrijven is meer dan alleen maar opschrijven wat je hebt gehoord of gelezen. Wanneer je een opdracht krijgt van je leerkracht om iets op te schrijven, moet je er ook voor zorgen dat je het netjes opschrijft. Niet alleen moet het kunnen lezen, maar ook je leerkracht.

Bij de lessen Spellen leer je niet alleen hoe je bijvoorbeeld werkwoorden in de verleden tijd moet zetten, maar leer je ook hoe jij je schrijfwerk kan verbeteren.

De lessen zijn ingedeeld in onderdelen, zodat je de leerstof goed kan volgen. Je herkent steeds de volgende onderdelen:

- Onderwerp
- Je leert
- Informatie
- Opdrachten
- Terugkijken

Onderwerp

Het onderwerp van elke les staat in de titel en deze titel is dezelfde als in het boek van je leerkracht.

Je leert

Hier staat kort beschreven wat je gaat leren bij de les. Dat is belangrijk om te weten, zodat je aan het eind van de les zelf kan aangeven of je dat allemaal hebt geleerd.

Informatie

Soms wil je nog een keer voor jezelf teruglezen welke belangrijke leerstof je leerkracht heeft uitgelegd. Dit staat dan kort en simpel beschreven in het informatieblok in je boek.

Opdrachten

Nadat je uitleg hebt gehad van het lesonderwerp, mag je zelf de opdrachten gaan maken. Bij elke opdracht staat hoe je dat moet doen. Soms kan je alleen aan de slag, maar bij bepaalde opdrachten moet je met anderen samenwerken. Dat kun je zien aan het pictogram voor de opdracht.

Dit pictogram betekent dat je die opdracht samendoet met een duopartner.

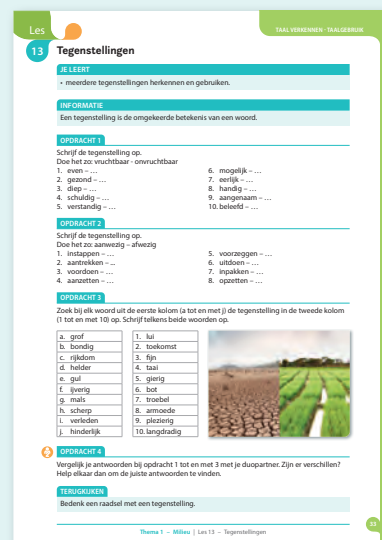
Dit pictogram betekent dat je die opdracht doet in een kleine of grotere groep.

Er zijn opdrachten, waarvan je de antwoorden makkelijk in de les terugvindt. Maar er zijn ook opdrachten waarbij je eerst op andere plekken op zoek moet gaan naar informatie.

De lessen en opdrachten hebben soms ook afbeeldingen, die je helpen de tekst of opdracht beter te begrijpen. Sla de afbeeldingen niet over, kijk hier goed naar en als je vragen hebt, stel die dan aan je leerkracht.

Terugkijken

De laatste opdracht van de les is altijd een terugkijkopdracht. Daarin denk je na over wat je geleerd hebt. Aan het eind van de les geeft je leerkracht een samenvatting over het lesonderwerp. Je leerkracht kan je ook vragen om na te denken over wat je hebt geleerd tijdens de les en wat jij goed of minder goed vond gaan. Door op deze manier te werk te gaan, blijft de leerstof beter en langer in jouw gedachten.

THEMA

1

Milieu

1 Een nieuw thema

JE LEERT

- woorden en begrippen rond het thema Milieu.

INFORMATIE

Het eerste thema is Milieu. Het milieu is de lucht die je inademt en de natuur om je heen. Het milieu vindt men steeds belangrijker, omdat er veel vervuiling is. Fabrieken, auto's, plastic afval en nog veel meer zorgen ervoor dat het milieu waarin we leven vervuild wordt. Hierdoor wordt het ook ongezonder.

In de komende lessen krijg je veel informatie over het milieu. Je ontdekt wat je zelf kunt doen om het milieu en de natuur weer schoner te maken en schoon te houden.

OPDRACHT 1

Aan welke woorden denk je bij 'milieu'?

Schrijf de woorden op.

Maak samen een woordspin met in het midden het woord 'milieu'.

OPDRACHT 2

Werk samen met een ander duo. Vergelijk jullie woordspinnen.

Wat is hetzelfde? Wat is anders? Praat erover.

OPDRACHT 3

Blader door de lessen van dit thema. Schrijf de antwoorden op de vragen op.

1. In welke les staat een leestekst met het woord 'milieu' in de titel?
2. In welke les leer je wat 'de ozonlaag' betekent?
3. Waar gaat les 12 over?
4. Waar gaan de afbeeldingen in les 5 over?
5. In welke les leer je 'plastic afval' in andere talen te schrijven?
6. Wat voor soort tekst ga je schrijven in les 24?
7. Welke les gaat over leestekens?
8. In welke les ga je letten op beleefd spreken?

OPDRACHT 4

a. Kies twee lessen die jij interessant vindt.

b. Vertel elkaar welke lessen je hebt gekozen en waarom.

TERUGKIJKEN

Noem drie woorden die jij belangrijk vindt bij het thema Milieu.

Themawoorden

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Milieu.

INFORMATIE

Als je een woord niet kent, kun je de betekenis opzoeken in een woordenboek, in een encyclopedie of op internet. In een encyclopedie wordt een woord heel uitgebreid uitgelegd.

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
het Amazonegebied	Enorm tropisch bos in Zuid-Amerika rond de Amazonerivier.	Het Amazonegebied is het grootste regenwoud op aarde.
de atmosfeer	De laag lucht om de aarde die we nodig hebben om te kunnen leven. Ook genoemd: de dampkring.	De atmosfeer houdt warmte vast op aarde, zodat wij hier kunnen leven.
het bestaan	Het leven van iets of iemand.	Het bestaan van dinosaurussen was heel lang niet bekend.
de functie	De taak van iets.	De functie van een horloge is om aan te geven hoe laat het is.
het kenmerk	Een eigenschap van iets of iemand. Hieraan kun je iets of iemand herkennen.	De prachtig gekleurde veren zijn een belangrijk kenmerk van de papegaai.
het klimaat	Het gemiddelde weer van de laatste dertig jaar.	In Suriname heb je over het algemeen een zonnig klimaat.
de milieuvervuiling	Hiervan is sprake als er te veel of ongewenst afval aan bodem, water of lucht is toegevoegd.	Veel mensen protesteerden tegen de milieuvervuiling door plastic flesjes.
de natuurramp	Een ongelukkige gebeurtenis die door de natuur veroorzaakt wordt.	Door de orkaan liep de hele stad onder water; dat was echt een natuurramp.

onderscheiden	Uit elkaar houden.	De blauwgele ara (raaf) kan je van de groenvleugel ara (raaf) onderscheiden door de kleur van hun veren.
de opwarming (van de aarde)	De stijging van de temperatuur op aarde.	De opwarming van de aarde kan er voor zorgen dat ijs op de polen smelt.
het tropisch klimaat	In een tropisch klimaat is het vaak erg warm en vochtig.	Door het tropische klimaat kun je in Suriname meestal luchtig gekleed zijn.
de tsunami	Grote vloedgolf veroorzaakt door een onderzeese aardbeving of vulkaanuitbarsting.	De kustbewoners werden gewaarschuwd voor een tsunami en vluchtten weg van het strand.
zich beschermen tegen	Zorgen dat men veilig is.	Met zonnebrandolie kun je je beschermen tegen de gevaarlijke straling van de zon.
zich bevinden	Ergens zijn.	De schooldirecteur bevindt zich in zijn werkkamer.
zich uitstrekken over	Een oppervlak of lengte innemen.	Een zandstrand dat zich uitstrekt over een lengte van meer dan dertig kilometer.

← de tsunami

OPDRACHT 1

Welke woorden ontbreken in de volgende zinnen? Schrijf ze op in je schrift.

Kies uit: *Amazonegebied – atmosfeer – klimaat – milieuvervuiling – natuurramp – opwarming – strekt zich uit over – tsunami*

1. Plastic afval dumpen veroorzaakt ernstige ...
2. De vervuiling van de rivier ... een lengte van tientallen kilometers.
3. Een ander woord voor ... is dampkring.
4. Het ... verandert door de ... van de aarde.
5. De orkaan Dorian veroorzaakte met zijn vernietigende windstoten een ... op de noordwestelijke Bahama-eilanden.
6. De aardbeving in zee veroorzaakte een ... met torenhoge vloedgolven.
7. Suriname trekt toeristen aan die van ongerepte natuur in het ... willen genieten.

OPDRACHT 2

Welke twee delen van de zin horen bij elkaar? Schrijf de volledige zin in je schrift over.

a.	Een kenmerk van een roofvogel	1.	echt niet van elkaar onderscheiden.
b.	Ik kan die twee broers	2.	wordt bedreigd door een klimaat-ramp.
c.	Ik weet niet waar de kinderen	3.	is waarschuwen tegen tsunami's.
d.	Het bestaan op aarde	4.	is een grote kromme snavel.
e.	Ze hebben geprobeerd zich	5.	zich nu bevinden.
f.	Een tropisch klimaat	6.	tegen de tsunami te beschermen met zandzakken.
g.	De functie van dit alarmsysteem	7.	kent geen winter.

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

OPDRACHT 4

Het woord 'klimaat' kun je combineren met andere woorden.
 Bijvoorbeeld: woestijn+klimaat = woestijnklimaat.
 Bedenk nog vijf andere woorden die je kunt combineren met klimaat.
 Schrijf ze op in je schrift.

TERUGKIJKEN

Welke woorden kende je nog niet? Schrijf ze op.
 Maak nu een zin met die woorden.

Kijken naar de hele tekst

JE LEERT

- dat de titel, inleiding, tussenkopjes en afbeeldingen je helpen om:
- snel te zien waar een tekst over gaat;
- om de tekst te begrijpen.

INFORMATIE

Meestal weet je snel waar een tekst over gaat als je eerst de titel, dan de inleiding en vervolgens de tussenkopjes leest, en de afbeeldingen bekijkt.

- De **titel** staat bovenaan een tekst. De titel heeft meestal grote, vetgedrukte letters.
- De titel zegt kort waar de tekst over gaat. Hij is bedoeld om je aandacht te trekken en je nieuwsgierig te maken.
- De **inleiding** is het begin van de tekst, de eerste alinea of alinea's. Soms is de inleiding vet of schuin gedrukt. De inleiding vertelt iets over de hoofdgedachte van de tekst of geeft een korte samenvatting ervan.
- **Tussenkopjes** hebben vaak vette of schuine letters en vertellen in één woord of in een paar woorden iets over de alinea of de alinea's eronder.
- Ook tussenkopjes zijn bedoeld om je nieuwsgierig te maken naar de rest van de tekst.
- Een **alinea** is een stukje tekst dat over één onderwerp gaat. Een nieuwe alinea begint op een nieuwe regel.
- Een **afbeelding**, zoals een foto of een tekening, laat vaak zien waar een tekst over gaat of verklaart iets uit de tekst.

OPDRACHT 1

Kijk naar tekst 1 'Het klimaat en onze toekomst'.

- Lees de titel van de tekst. Waar gaat de tekst over, denk je? Praat er over.
- Kijk naar de afbeelding. Wat vertelt de afbeelding je al zonder dat je rest van de tekst hebt gelezen? Praat er over.
- Lees de inleiding (1). Schrijf in één zin op wat je te weten komt uit de inleiding.

OPDRACHT 2

Lees de tussenkopjes van tekst 1.

- Onder welk tussenkopje zoek je als je iets over het klimaat in Europa wilt weten?
- Lees nu de hele tekst. In de inleiding staat de vraag:
'Wat is het verschil tussen het klimaat, het milieu en het weer?'

Leg aan elkaar uit wat het verschil is tussen het klimaat, milieu en weer.

Zijn jullie akkoord met elkaar?

Schrijf dan je antwoord in één of twee zinnen op.

OPDRACHT 3

- Kijk nog eens naar de titel van tekst 1.
Word je nieuwsgierig van de titel? Leg uit waarom wel of niet.
- Welke van de volgende titels maakt je het meest nieuwsgierig? Leg uit waarom.
 - Zo zit het met het klimaat
 - Leven er straks nog ijsberen op de Noordpool?
 - Het klimaat, het weer en het milieu

OPDRACHT 4

Bekijk de afbeelding in tekst 1 en beantwoord de vragen.

- Hoeveel verschillende klimaatgebieden zie je op de afbeelding?
- Neem het schema over in je schrift.
Schrijf de klimaatgebieden uit de afbeelding in de eerste kolom.
Schrijf de kenmerken van de klimaatgebieden in de tweede kolom.
Deze vind je in de tekst.

Klimaatgebieden	Kenmerken

- Zou je de afbeelding bij deze tekst kunnen missen? Waarom wel of niet?

tekst 1

Het klimaat en onze toekomst

- Je hoort het vaak op het nieuws. Mensen maken zich zorgen over het milieu, over de omgeving waarin we leven. Er wordt veel gepraat over het klimaat, het weer, en de opwarming van de aarde. Maar hoe zit het nu precies? Wat is het verschil tussen het klimaat, het milieu en het weer? En wat hebben ze met elkaar te maken?

Wat is 'klimaat'?

- Klimaat is niet hetzelfde als 'weer'; het weer kan plotseling veranderen. Het klimaat zijn de weersomstandigheden in een bepaald gebied, over een periode van minstens dertig jaar. Het klimaat op aarde wordt vooral bepaald door de zon. Dichtbij de evenaar staat de zon dicht op de aarde en daarom is het hier het warmst. In de poolgebieden staat de zon verder weg van de aarde en daardoor is het daar veel kouder.

Het klimaat in Suriname

- Alle gebieden die dicht bij de evenaar liggen, hebben een tropisch klimaat, ook Suriname. Het is er altijd warm en vochtig. Suriname heeft het hele jaar door regen, maar er is een nattere periode (de Grote Regentijd) en een drogere periode (de Grote Droge Tijd) te onderscheiden. Het tropisch klimaat is gunstig voor bepaalde diersoorten, zoals kikkers, mieren en muskieten.
- Suriname ligt samen met Brazilië,

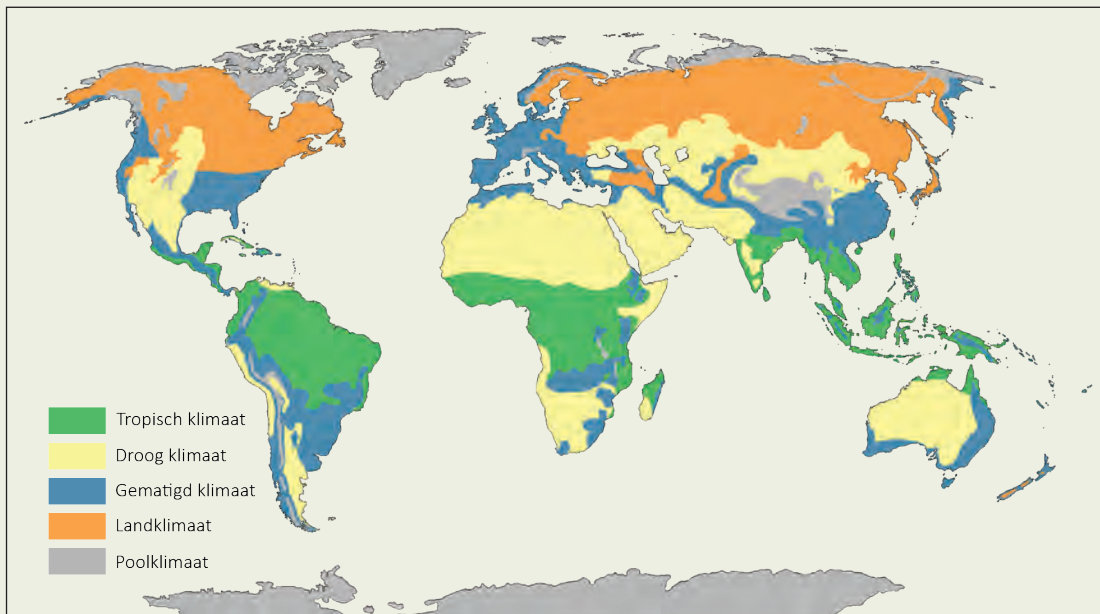
Colombia, Venezuela, Peru, Bolivia, Ecuador, Frans-Guyana en Guyana in het Amazonegebied. In dit gebied bevindt zich een uitgestrekt regenwoud. Dat strekt zich uit over een groot deel van het noorden van Zuid-Amerika en is ongeveer 5,5 miljoen vierkante kilometer groot.

Het Amazonegebied heeft een belangrijke functie voor de hele wereld. De regenwouden zijn als het ware de longen van de aarde. Ze zuiveren vervuilde lucht en maken zuurstof. Daarvan zijn planten, dieren en mensen afhankelijk.

Andere gebieden

- Andere gebieden op aarde hebben een ander klimaat met andere kenmerken. Het poolgebied heeft een poolklimaat met zeer lage temperaturen. Er ligt in dit gebied een dikke laag ijs en sneeuw die zelfs in de zomer niet helemaal smelt. Een prima omgeving voor ijsberen en zeehonden.

Er zijn ook gebieden met een landklimaat: die kennen in de winter lage temperaturen en erg warme zomers. En er zijn gebieden met een gematigd klimaat, met weinig temperatuurverschillen: dus niet met hele warme zomers en met zachte winters.

- 6 In gebieden met een poolklimaat, landklimaat of gematigd klimaat kun je in de winter niet met dunne kleren naar buiten. Je kunt je beschermen tegen de kou met warme kledingstukken, handschoenen en dichte schoenen.

In de Sahara, de grootste zandwoestijn op aarde, is een droog klimaat. Mensen dragen daar ook dichte kleding, maar dan om zich te beschermen tegen de hete stralen van de zon.

Veranderend klimaat

- 7 Het weer heeft veel invloed op ons bestaan. Te veel regen of juist droogte kan oogsten laten mislukken en hongers-

nood veroorzaken in arme gebieden. Een natuurramp als een orkaan of tsunami kan het leven van vele mensen van het ene op het andere moment veranderen.

- 8 Mensen hebben omgekeerd ook veel invloed op het weer. Wetenschappers denken dat milieuvervuiling door de mens zorgt voor opwarming van de atmosfeer rond de aarde. En dat daardoor klimaatverandering ontstaat en versnelt. Daarom is het goed als we heel zuinig zijn op ons milieu. Want we willen wel dat in de toekomst ijsberen op de noordpool kunnen blijven leven.

TERUGKIJKEN

Waar kijk jij het eerst naar als je een tekst bekijkt?
Wat heb je vandaag geleerd over het begrijpen van teksten?

4

Persoonsvorm en onderwerp

JE LEERT

- de persoonsvorm op drie manieren vinden in een zin;
- het onderwerp vinden met behulp van de wie- of wat-vraag.

INFORMATIE

- De persoonsvorm (pv) is de vorm van het werkwoord dat bij het onderwerp (ow) in de zin hoort.
- Het onderwerp (ow) in een zin geeft aan wie of wat iets doet.

Er zijn drie manieren om de **persoonsvorm** in een zin te vinden:

1. Maak de zin vragend: het eerste woord is de pv.
2. Zet de zin in een andere tijd: het woord dat verandert is de pv.
3. Verander het onderwerp van getal, maak er enkelvoud of meervoud van. Het werkwoord dat verandert, is de pv.

Bijvoorbeeld:

Over de hele wereld is de temperatuur aan het stijgen.

- pv: 1. *Is* de temperatuur over de hele wereld aan het stijgen?
 2. Over de hele wereld *was* de temperatuur aan het stijgen.
 3. Over de hele wereld *zijn* de temperaturen aan het stijgen.

pv = is

Zo vind je het **onderwerp**:

- Vraag: wie of wat + pv (+ andere werkwoorden).

Bijvoorbeeld:

Over de hele wereld is de temperatuur aan het stijgen.

Wie of wat is aan het stijgen over de hele wereld?

ow = de temperatuur

OPDRACHT 1

- Bespreek hoe je de zin vragend maakt.
Maak de zin vragend. Schrijf daarna de vraagzin in je schrift op.
In de Sahara kun je gemakkelijk omkomen van de dorst.
- Bespreek hoe je de zin in de verleden tijd zet.
Zet de zin in de verleden tijd. Schrijf de zin in je schrift op.
Toch leven er verschillende dieren in deze zandwoestijn.
- Bespreek hoe je het onderwerp in enkelvoud of meervoud verandert.
Verander het onderwerp in enkelvoud of meervoud. Schrijf daarna de zin op.
Daar hebben de planten lange wortels en dikke bladeren.

OPDRACHT 2

Schrijf de persoonsvorm op van de zinnen van opdracht 1.

Doe het zo: a. pv = ...

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 2 met je duopartner.
Leg elkaar uit hoe je de persoonsvorm vindt.
Verbeter zo nodig je antwoorden.

OPDRACHT 4

Zoek in de zinnen de persoonsvorm. Schrijf die op.

1. Met het milieu wordt alle natuur om ons heen bedoeld.
2. Het klimaat, de bodem en het water zijn belangrijke onderdelen van het milieu.
3. Het milieu vervuilen noemen we milieuvervuiling.
4. Milieuvervuiling zou luchtvervuiling kunnen zijn, maar ook watervervuiling of grondvervuiling.
5. Milieuvervuiling kan soms grote milieurampen veroorzaken.
6. Het milieu betekent soms ook: de omgeving van je jeugd.

TIP

Denk aan de drie manieren.

OPDRACHT 5

Zoek in de zinnen het onderwerp. Schrijf dit op. Gebruik de wie- of wat-vraag.

1. Het Amazonegebied ligt in het werelddeel Zuid-Amerika.
2. De evenaar loopt dwars door dit mooie regenwoud.
3. In het gebied wordt veel goud gewonnen.
4. Met de goudwinning verdienen veel mensen hun geld.
5. Goudwinning kan voor veel milieuvervuiling zorgen door het gebruik van kwik.
6. Ik wil geen vis vol kwik eten.

OPDRACHT 6

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 5 en 6 met je duopartner.
Zijn er verschillen? Leg elkaar dan uit hoe je de persoonsvorm hebt opgezocht.
Beslis vervolgens welke manieren juist zijn. Verbeter de fouten.

TERUGKIJKEN

Als je in een zin het onderwerp in het meervoud zet, wat gebeurt er dan met de persoonsvorm? Schrijf het op.

Spreekwoorden en uitdrukkingen

JE LEERT

- de betekenis van enkele nieuwe spreekwoorden en uitdrukkingen;
- bekende spreekwoorden en uitdrukkingen toepassen.

INFORMATIE

Een **spreekwoord** is een vaste uitspraak met een waarheid of een wijsheid.

De volgorde van de woorden in een spreekwoord staat vast.

Bijvoorbeeld:

Voorkomen is beter dan genezen = de veilige weg kiezen om achteraf schade te beperken.

Je moet zuinig zijn op het milieu, want *voorkomen is beter dan genezen*.

Een **uitdrukking** of **gezegde** is ook een uitspraak, maar is altijd een deel van een zin. Het werkwoord en de volgorde passen zich aan in de zin. Het is een groep woorden met een figuurlijke betekenis. Daarmee bedoel je iets anders dan wat er letterlijk staat.

Bijvoorbeeld:

op de vuist gaan = vechten.

Gregory *ging* met Anthony *op de vuist* toen hij zag dat die zijn tekeningen had verpest.

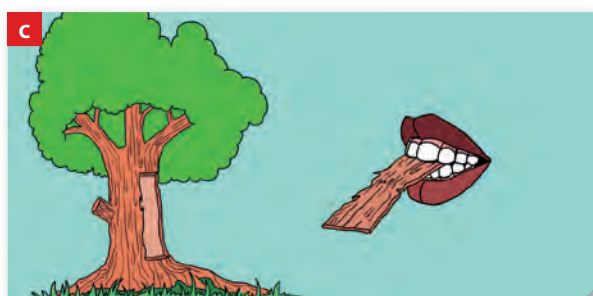

OPDRACHT 1

Welke spreekwoorden of uitdrukkingen worden hier uitgebeeld?

Wat is de betekenis? Neem het schema over en vul het in.

Nummer	Spreekwoord of uitdrukking	Betekenis
a.		
b.		
c.		
d.		
e.		
f.		

OPDRACHT 2

1. Nummer de leerlingen in je groepje van 1 tot en met 4.
2. Leerling 1 leest een uitdrukking voor.
3. Leerling 2 zegt welk werkwoord erbij hoort.
4. Leerling 3 zegt of het werkwoord goed is.
5. Leerling 4 vertelt de betekenis van de uitdrukking.
6. Schrijf de volledige uitdrukking in je schrift. Schrijf de betekenis eronder. Wissel na elke uitdrukking van rol, zodat je allemaal aan de beurt komt.

Uitdrukking		Werkwoord	
a.	Moeilijkheden te boven ...	1.	Slaken
b.	Zijn honger ...	2.	Komen
c.	Kosten noch moeite ...	3.	Stillen
d.	Een zucht ...	4.	Springen
e.	Uit zijn vel ...	5.	Bouwen
f.	Zoete broodjes ...	6.	Sparen
g.	Zijn dorst ...	7.	Lessen
h.	Luchtkastelen ...	8.	Bakken
i.	De lakens ...	9.	Uitdelen
j.	Eisen ...	10.	Stellen

OPDRACHT 3

Bespreek samen.

- a. Welke twee uitdrukkingen hebben te maken met eten en drinken?
- b. Welke twee uitdrukkingen kun je gebruiken als iemand de baas speelt?

TERUGKIJKEN

Wanneer kun je één van deze uitdrukkingen goed gebruiken?

6

Taalprofiel

JE LEERT

- een taalprofiel maken van de klas;
- hoe rijk Suriname is aan talen.

INFORMATIE

In Suriname worden verschillende talen gesproken. Veel inwoners spreken meer dan één taal. Maar niet iedereen spreekt precies dezelfde talen. In een taalprofiel kun je zien welke talen er gesproken worden.

OPDRACHT 1

Neem het taalprofiel over in je schrift.

Nummer	Taal	Aantal sprekers
1.	Arowaks	
2.	Karîna auran	
3.	Mandarijn	
4.	Nederlands	
5.	Okanisi	
6.	Saamaka	
7.	Sarnámi	

Nummer	Taal	Aantal sprekers
8.	Sranan	
9.	Surinaams-Javaans	
10.	Trio	
11.	Wayana	
12.		
13.		
14.		

OPDRACHT 2

Bekijk het ingevulde taalprofiel. Beantwoord de volgende vragen:

- Welke talen worden er gesproken in de klas?
- Welke talen komen veel voor?
- Welke talen komen weinig voor?

OPDRACHT 3

Maak één of meerdere taalkettingen. Dat doe je zo:

- Gebruik voor elke taal die je spreekt een strook karton.
- Schrijf de naam van de taal op de strook.
- Maak een gaatje in de zijkant van de strook en maak de strook met een klein knopje vast aan de ketting.

TERUGKIJKEN

Hoe zeg je de volgende woorden of zinnen in jouw eigen taal?

- Mijn naam is ...
- Goedemorgen.
- Tot morgen.

7 Informatie geven en erop reageren

JE LEERT

- over een onderwerp vertellen waarover je hebt gelezen;
- nauwkeurig luisteren;
- anderen uit laten spreken.

INFORMATIE

In een gesprek laat je elkaar uitspreken, want:

- dat is beleefd;
- zo hoor je alle informatie die iemand wil geven.

Dus: onderbreek elkaar niet in een gesprek, tenzij iemand te uitgebreid aan het vertellen is.

OPDRACHT 1

1. Verdeel de rollen: de verteller, de aanvuller, de vragensteller en de observator.
2. Lees het eerste tekstblokje van de tekst in les 3 nog een keer.
3. Voer de taken uit:
 - De verteller vertelt wat er in dat tekstblokje staat.
 - De aanvuller vult de verteller aan.
 - De vragensteller helpt de verteller en aanvuller door vragen te stellen.
 - De observator schrijft op of iedereen elkaar laat uitspreken.

OPDRACHT 2

Is alle informatie uit het tekstblokje verteld? Wissel dan van rol en lees een volgend tekstblokje. Ga zo door tot de hele tekst is besproken.

TERUGKIJKEN

Wat vind jij gemakkelijker: informatie geven of erop reageren?
Hoe merk je of iemand aandachtig luistert?
Leg je antwoorden uit.

JE LEERT

- tekstsoorten herkennen;
- welk soort tekst jij het liefst schrijft.

INFORMATIE

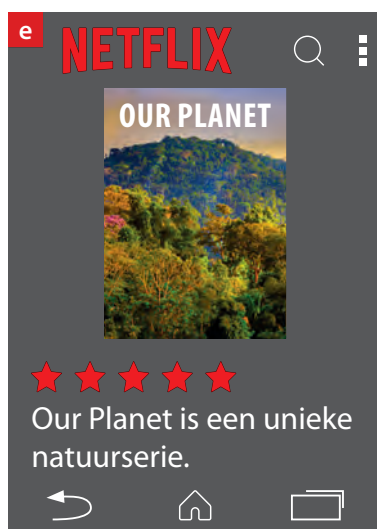
Soort tekst	Doel van de tekst	Voorbeeld
een instruerende tekst	vertelt je precies wat je moet doen.	handleiding, recept
een informatieve tekst	wil je iets meedelen.	artikel in krant of tijdschrift, schoolboek, website
een amuserende tekst	wil je vermaken.	leesboek, stripverhaal, mop, gedicht
een activerende tekst	wil je aansporen tot een bepaalde actie.	uitnodiging, advertentie, reclamefolder
een overhalende tekst	wil je mening beïnvloeden.	betoog, recensie, folder van een politieke partij

OPDRACHT 1

Kijk naar de afbeeldingen.
Bespreek welke soort tekst het is.
Kies uit de tekstsoorten in het schema.

OPDRACHT 2

- Wat voor teksten heb jij zelf weleens geschreven? Praat er samen over.
- Wat voor soort teksten schrijf jij het liefst? Leg uit waarom.

TERUGKIJKEN

Schrijf je thuis soms zelf een tekst?
 Welke soorten teksten schrijf je dan?
 Voor wie schrijf je ze?
 Met welk doel?

Leestekens en citaten

JE LEERT

- de dubbele punt met aanhalingstekens gebruiken;
- citaten herkennen.

INFORMATIE

De **aanhalingstekens** gebruik je als je wilt opschrijven wat iemand letterlijk heeft gezegd.

Bijvoorbeeld:

Raoul zei: "Ik ben dol op het tropische klimaat."

De woorden die iemand letterlijk heeft gezegd, noem je een **citaat**.

Vóór een citaat staat een dubbele punt.

OPDRACHT 1

In welke zinnen staat een citaat? Schrijf de nummers op in je schrift.

1. Raoul zegt dat ieder klimaat andere kenmerken heeft.
2. Hij vindt een tropisch klimaat het fijnste om in te leven.
3. Hij zegt: "Ik hou van spelen in de regen."
4. Daarna roept hij heel hard: "Ik hou van de warmte!"

OPDRACHT 2

Lees de zinnen zachtjes aan elkaar voor.

Besprek waar de dubbele punt en de aanhalingstekens moeten komen. Schrijf de zinnen met de juiste leestekens in je schrift op.

1. Opa zegt altijd Suriname heeft het fijnste klimaat van de wereld.
2. Ik vroeg hem laatst Zou een gematigd klimaat niet fijner zijn?
3. Mijn zusje riep toen Wonen er geen ijsberen daar?
4. Ik zei Ijsberen wonen in een poolklimaat, maar niet in een gematigd klimaat.

OPDRACHT 3

Schrijf de tekst over in je schrift.

- a. Gebruik punten, vraagtekens en uitroepetekens.
- b. Zet komma's.
- c. Gebruik dubbele punten en aanhalingstekens.

In de bodem van Suriname zit bauxiet in overvloed maar er is veel energie nodig om er aluminium van te maken Een waterkrachtcentrale kan een belangrijke energiebron zijn Daarom zei de regering

Is het geen goed idee om een dam te bouwen in de Surinamerivier Die kan ons voorzien van stroom Zo ontstond het plan voor een nieuwe energiebron

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 3 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan de juiste regels. Verbeter de tekst waar nodig.

TERUGKIJKEN

Welke leestekens ken je nu?
Welke vind je het gemakkelijkst te plaatsen?
Welke het moeilijkst? Waarom?
Voor welke leestekens moet je de regels nog een keer herhalen?

10 Themawoorden

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Milieu.

INFORMATIE

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
bieden	Zeggen wat je voor iets wilt geven.	De kopers bieden maar SRD100 voor het tweedehandse bankstel.
de chemicaliën	Stoffen die door chemische fabrieken gemaakt worden.	De overheid heeft de invoer van bepaalde chemicaliën voor landbouw verboden.
de energiebron	Iets wat energie kan leveren waardoor iets anders kan werken, bijvoorbeeld: de zon, de wind of aardolie.	De zon is een gratis energiebron voor een calculator die op zonne-energie werkt. .
de flora en fauna	Planten en dieren.	De flora en fauna van het regenwoud zijn heel bijzonder.
geneeskrachtig	Wat je beter maakt.	Deze kruiden zijn geneeskrachtig.
in overvloed	Waar veel van is.	Voor het ontbijt is er fruit in overvloed.
de medicijnkast	Een kast waarin geneesmiddelen, zoals tabletten bewaard worden.	In de medicijnkast staat de doos met pijnstillers, pleisters en verband.
de sula	Stroomversnelling in de rivier.	Alleen bootsmannen met veel ervaring kunnen over deze sula varen.
het stroomverbruik	Het verbruik van elektrische energie.	Het stroomverbruik van een elektrische waterkoker is hoger dan van een computer.
vergelijken met	Bekijken wat verschillen en overeenkomsten zijn.	Laten we de prijzen van de T-shirts vergelijken, voordat we een keuze maken.

de medicijnkast

de energiebron

in overvloed

de voorraadkast	Een kast waarin eten (dat nog niet gekookt is) bewaard wordt.	Er zijn nog vijf blikken bruine bonen in de voorraadkast.
voorzien van	Verschaffen. Geven.	Alle kinderen van het weeshuis werden voorzien van een nieuwe schooltas.
vruchtbaar (grond)	Grond met veel mineralen.	De landbouwgrond in Nickerie is erg vruchtbaar, daarom groeit rijst daar gemakkelijk.
de waterkracht-centrale	Een constructie die energie kan opwekken met waterkracht.	De waterkrachtcentrale in Brokopondo is belangrijk voor de stroomvoorziening in Paramaribo.
zuurstof	Een gas in de lucht die je inademt om te kunnen leven.	Planten zorgen voor zuurstof in de lucht.

OPDRACHT 1

Geef elkaar een nummer van 1 tot en met 4.

1. Leerling 1 kiest een omschrijving uit de woordenlijst en leest die voor.
2. Leerling 2 noemt het woord dat erbij hoort.
3. Leerling 3 maakt een nieuwe zin met dat woord.
4. Leerling 4 bedenkt een woord dat ongeveer hetzelfde betekent.
5. Schrijf het woord, de zin en het woord dat ongeveer hetzelfde betekent in je schrift.
6. Zijn jullie klaar met een woord? Kies dan een ander woord en laat een andere leerling beginnen.

OPDRACHT 2

Teken de tabel in je schrift.

Kies uit: *wattenstaafjes – blikjes sardien – brood – eieren – pindakaas – olie – melk – oogdruppels – flesjes ketjap – koortsthermometer – groente – pleisters – jodium – suiker – verband – boter – thee – hoofdpijntabletten – yoghurt – pak bami – vlees*

Medicijnkast	Voorraadkast	Koelkast

TERUGKIJKEN

Heb je gemerkt dat de themawoorden in alfabetische volgorde staan?
 Welk woord staat helemaal bovenaan? Met welke letter begint het?
 Welk woord staat helemaal onderaan? Met welke letter begint het?

11 Verbanden in teksten

JE LEERT

- het tekstverband reden of verklaring herkennen.

INFORMATIE

In een tekst hebben zinsdelen, zinnen en alinea's met elkaar te maken. Er is een **verband**. Er zijn verschillende soorten verbanden. Eén ervan is de reden of de verklaring.

Je kunt een reden-verklaring in een tekst op twee manieren herkennen:

- Zoek naar de **signaalwoorden** *omdat, want, daarom* of *immers*. De reden of verklaring staat achter dat signaalwoord.
- Zoek het antwoord op de vraag *waarom*. Dit antwoord is de reden of verklaring.

OPDRACHT 1

Lees tekst 2 'Zuivere lucht'.

Bespreek samen de vragen. Schrijf de antwoorden in je schrift.

- a. Wat voor soort tekst is dit?

Kies uit:

- A Een activerende tekst die je wil aansporen tot actie.
- B Een informatieve tekst die je wil informeren.
- C Een overhalende tekst die jouw mening wil beïnvloeden.
- D Een instruerende tekst die instructies geeft hoe je iets moet doen.

- b. Schrijf op waarom je voor die tekstsoort hebt gekozen.

- c. Wat is de verklaring voor de zuivere lucht in het binnenland van Suriname?

- d. Hoe heb je die verklaring gevonden?

OPDRACHT 2

Lees tekst 3 'Een rijkdom aan natuur'.

Bespreek samen de vragen. Schrijf de antwoorden in je schrift.

- a. Waarom kun je de natuur om ons heen vergelijken met een medicijnkast?

- b. Schrijf op hoe je dat antwoord hebt gevonden.

- c. Waarom is de natuur een energiebron?

- d. Schrijf op hoe je dat antwoord hebt gevonden.

OPDRACHT 3

Lees nu tekst 4 'Warme deken'.

Waarom voelt het alsof er een deken van warmte over je heen komt als je op Zanderij uit een vliegtuig stapt?

OPDRACHT 4

Lees tekst 5 'Het vruchtbare erf'.

- a. Zoek de zinnen met de signaalwoorden.

Schrijf de zinnen in je schrift en onderstreep de signaalwoorden.

- b. Welke waarom-vragen kun je stellen bij de zinnen met de signaalwoorden?

Schrijf de vragen op.

OPDRACHT 5

Vergelijk je antwoorden met je duopartner.
Bespreek de waarom-vragen uit opdracht 4 met elkaar.
Hebben jullie dezelfde vragen bedacht?
Of zijn er ook verschillende vragen?
Controleer de signaalwoorden dan nog een keer!

tekst 2

Zuivere lucht

Hoe dieper je het binnenland van Suriname ingaat, hoe zuiverder de lucht is. Omdat er minder mensen wonen, is er minder luchtvervuiling en minder vervuiling van het land en de bodem.

Er rijden veel minder auto's dan bijvoorbeeld in de stad, er is minder stroomverbruik en er worden minder chemicaliën gebruikt.

tekst 4

Warme deken

Passagiers die uit het vliegtuig stappen op de luchthaven van Zanderij valt het meteen op. De lucht is hier warm en vochtig, er valt 'een deken van warmte' over je heen. Omdat de temperatuur in het vliegtuig sterk verschilt van de temperatuur erbuiten, merk je meteen hoe warm het in Suriname is.

tekst 3

Een rijkdom aan natuur

De natuur van Suriname kun je vergelijken met een medicijnkast, want er zijn veel geneeskrachtige planten te vinden. Je kunt de natuur ook vergelijken met een voorraadkast, want we eten bijvoorbeeld vis en garnalen uit de rivieren. We hebben ook meubels die gemaakt zijn van de stevige houtsoorten die te vinden zijn in het regenwoud. En de natuur is een energiebron, omdat de waterkrachtcentrale bij het stuwmeer ons voorziet van elektriciteit. De natuur van Suriname biedt ook water in overvloed. Dat water is naast zuurstof heel belangrijk voor de flora en fauna. Ga maar eens over de sula's van Boven-Suriname varen! Je ziet daar een oneindige stroom water tegen de rotsen klotsen.

tekst 5

Het vruchtbare erf

Als je vandaag naar huis gaat, sta dan even stil en luister goed. Hoor je de vogels fluiten of zie je vogels vliegen? Alleen al in Coronie is een waslijst aan vogelsoorten; het zijn er wel zevenhonderd. Er zijn zoveel soorten vogels in Suriname, omdat er genoeg te eten en te drinken te vinden is voor deze dieren.

In Suriname groeien planten snel en gemakkelijk, omdat de bodem zo vruchtbaar is. Groenten als klaroen of gomawiri groeien vaak zomaar op je erf. Toch zijn er mensen die naar de supermarkt gaan om deze groenten voorgesneden te kopen.

TERUGKIJKEN

Welke van de twee manieren vind jij het handigst om de verklaring te vinden?

Voegwoorden en voorzetsels

JE LEERT

- voegwoorden herkennen in een zin;
- van twee zinnen één zin maken met een voegwoord;
- voorzetsels herkennen en gebruiken in een zin.

INFORMATIE

Voegwoorden

- Een voegwoord voegt woorden of zinnen aan elkaar.
- Meestal staat er een komma voor een voegwoord.
- Soms verandert de woordvolgorde van een zin.

Bijvoorbeeld:

De zon schijnt. De zon schijnt, *maar* het is koud.

Het is koud. De zon schijnt, *hoewel* het koud is.

Anil. Quinten Anil *en* Quinten. Anil *of* Quinten.

Voorzetsels

- Voor of na een voorzetsel kun je het woord 'de kast' zetten.
Bijvoorbeeld: voor, achter, naast, in, door, over, uit, boven, tegen, langs, bij ... de kast.
- Veel werkwoorden hebben een vast voorzetsel.
Bijvoorbeeld: beginnen *aan*, huilen *om*, meedoen *met*, letten *op*, vluchten *voor*.

OPDRACHT 1

Zoek het voegwoord in de zin. Schrijf dit in je schrift op.

1. Colakreek is een populaire plek in Suriname, want je kunt er heerlijk zwemmen.

2. Het donkere water in de creek lijkt op cola, omdat het donkerbruin is.
3. Het water is echter heel schoon en het is een veilige zwemplek.

OPDRACHT 2

Maak van twee zinnen één zin. Gebruik één van de voegwoorden, die achter de zinnen staan.

Schrijf daarna de zin op in je schrift.

Let op: de volgorde van de woorden kan veranderen.

1. Het kustgebied is belangrijk voor de landbouw.
Het is vruchtbaar.
2. Landbouwers werken met elkaar samen.
Ze helpen elkaar als het nodig is.
3. Veel landbouwers zijn rijst gaan verbouwen.
Er is tegenwoordig extra veel vraag naar rijst.

daarom – of – want

als – en – hoewel

dus – maar – omdat

OPDRACHT 3

Zoek de voorzetsels in de zin. Schrijf die in je schrift op.

1. In Suriname kun je veel verschillende vogels vinden.
2. Ze trekken in groepen van gebied naar gebied.
3. De meeste vogels zijn langs de kust in grote aantallen in het wild te bewonderen.
4. Volgens de laatste tellingen zijn er wel 700 verschillende vogelsoorten te vinden.
5. Behalve de bekende soorten leven er in het binnenland ook veel onbekende soorten.

OPDRACHT 4

Lees de zin. Schrijf het ontbrekende voegwoord of voorzetsel op.

Kies uit: *en – maar – omdat – want – aan – door – in – om – van – voor*

1. Suriname staat bekend ... de lekkere vruchten en groenten.
2. Er reizen veel toeristen ... ons land, ... Suriname is rijk ... flora ... fauna.
3. ... het behoud ... een schone omgeving is iedereen verantwoordelijk, ... niet iedereen gedraagt zich verantwoordelijk.
4. Recyclen is belangrijk, ... het ... minder milieuvervuiling zorgt.
5. Rivieren, meren en kreken worden vervuild ... de mens.

OPDRACHT 5

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 2 tot en met 4 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Schrijf op welke voegwoorden en voorzetsels nieuw voor je waren.
Maak er nog een keer een zin mee.

13 Tegenstellingen

JE LEERT

- meerdere tegenstellingen herkennen en gebruiken.

INFORMATIE

Een tegenstelling is de omgekeerde betekenis van een woord.

OPDRACHT 1

Schrijf de tegenstelling op.

Doe het zo: vruchtbaar - onvruchtbaar

1. even – ...	6. mogelijk – ...
2. gezond – ...	7. eerlijk – ...
3. diep – ...	8. handig – ...
4. schuldig – ...	9. aangenaam – ...
5. verstandig – ...	10. beleefd – ...

OPDRACHT 2

Schrijf de tegenstelling op.

Doe het zo: aanwezig – afwezig

1. instappen – ...	5. voorzeggen – ...
2. aantrekken – ...	6. uitdoen – ...
3. voordoen – ...	7. inpakken – ...
4. aanzetten – ...	8. opzetten – ...

OPDRACHT 3

Zoek bij elk woord uit de eerste kolom (a tot en met j) de tegenstelling in de tweede kolom (1 tot en met 10) op. Schrijf telkens beide woorden op.

a. grof	1. lui
b. bondig	2. toekomst
c. rijkdom	3. fijn
d. helder	4. taai
e. gul	5. gierig
f. ijverig	6. bot
g. mals	7. troebel
h. scherp	8. armoede
i. verleden	9. plezierig
j. hinderlijk	10. langdradig

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Bedenk een raadsel met een tegenstelling.

Poster

JE LEERT

- een poster in een Surinaamse thuistaal maken.

INFORMATIE

Een tekst in verschillende talen bereikt meer mensen.

OPDRACHT 1

Schrijf de tekst 'Hier plastic afval' in de taal met jouw nummer op het karton.
Versier je poster zo mooi mogelijk.

TERUGKIJKEN

Leg je poster met de tekst naar beneden op je tafel. Weet je nog hoe je 'Hier plastic afval' zegt in verschillende Surinaamse thuistalen?

Luister- en spreekhouding

JE LEERT

- waar je op moet letten als je spreekt voor een groep;
- waar je op moet letten als je luistert.

INFORMATIE

Zo spreek je voor een groep:

- zorg ervoor dat iedereen je verstaat:
- spreek luid, maar schreeuw niet;
- spreek de woorden duidelijk uit;
- spreek vloeiend, niet hikkend;
- spreek rustig, maar niet te langzaam.
- wees altijd beleefd.

Zo luister je:

- zorg ervoor dat je geïnteresseerd overkomt:
- kijk naar de spreker;
- onderbreek de spreker niet.

OPDRACHT 1

- Verdeel de volgende rollen: spreker, luisteraar, observator.
- Neem de twee observatieschema's in je schrift over.
- Voer de taken uit:
 - De spreker vertelt welke dieren er in zijn woonomgeving te zien zijn en welke planten en bomen er allemaal op zijn erf groeien.
 - De luisteraar luistert aandachtig, zodat hij of zij het kan navertellen.
 - De observator noteert in de observatieschema's of de spreker duidelijk spreekt en of de luisteraar geïnteresseerd luistert.
- Is de spreker klaar? Wissel dan allemaal van rol. Laat de volgende spreker vertellen. Ga zo door tot iedereen elke rol heeft gehad.

Observatieschema's

Observatiepunten spreker	Ja	Nee	±
1. sprak luid			
2. sprak duidelijk			
3. sprak vloeiend			
4. sprak rustig			
5. was goed te verstaan			

Observatiepunten luisteraar	Ja	Nee	±
1. keek naar de spreker			
2. onderbrak niet			
3. kwam geïnteresseerd over			
4. vroeg verduidelijking indien nodig			

OPDRACHT 2

- Bepaal wie de woordvoerder wordt. De woordvoerders vertellen voor de klas welke dieren en planten er bij jullie in de buurt voorkomen.
- Luister naar de woordvoerder voor de klas.
Vul het observatieschema van de spreker in.
- Vergelijk de informatie tussen de sprekers.
Welke tip en welke top heb je voor de woordvoerders?

TERUGKIJKEN

Wat vind jij het belangrijkste om aandacht aan te besteden als je voor de klas spreekt?

16

Een naamgedicht schrijven

JE LEERT

- een naamgedicht schrijven.

INFORMATIE

Een naamgedicht:

- is een gedicht waarbij de eerste letters van elke regel een naam vormen van boven naar beneden;
- vertelt iets over de persoon met die naam;
- hoeft niet te rijmen;
- heeft bij elke regel een mooi gemaakte eerste letter.

Bijvoorbeeld:

Raakt nooit moe van voetballen
Altijd aan het zingen
Maakt veel grapjes
Ook een lekkerbek
Nooit te lui om even te helpen

OPDRACHT 1

Denk aan jouw duopartner.

Schrijf steekwoorden op een kladblaadje over de eigenschappen van je duopartner.

Laat je helpen door de vragen hieronder:

- Hoe ziet hij/zij eruit?
- Waar houdt hij/zij van?
- Wat doet hij/zij graag?
- Wat vind je positief aan hem/haar?
- Wat vind je bijzonder aan hem/haar?

OPDRACHT 2

Schrijf een naamgedicht over je duopartner.

Gebruik de steekwoorden uit opdracht 1.

OPDRACHT 3

- a. Controleer je naamgedicht.
 1. Staat de naam van boven naar beneden in het gedicht? ja/nee
 2. Vertelt het gedicht iets over de persoon? ja/nee
 3. Is de spelling correct? ja/nee
- b. Verbeter zo nodig je werk.

OPDRACHT 4

- a. Ben je tevreden? Schrijf je naamgedicht dan netjes over op een tekenblad.
- b. Zorg dat de eerste letter van elke regel er sierlijk of mooi uit ziet.
- c. Draag het gedicht voor aan je duopartner.

TERUGKIJKEN

Herkende je duopartner zichzelf in het gedicht?

JE LEERT

- werkwoordsvormen van zwakke werkwoorden in de tegenwoordige tijd en verleden tijd correct spellen.

INFORMATIE

Tegenwoordige tijd (t.t.)			Uitzondering: stam eindigt op een -t	
ik ... jij?	Stam	ik werk werk jij?	stam	ik eet eet jij?
jij, men u, hij, zij, het	stam + t	hij werkt	stam	u eet
wij, jullie, zij	hele ww	jullie werken	hele ww	zij eten

1. Als 'je' of 'jij' erachter (achter de stam) staat, komt er geen -t achter de stam.
2. Eindigt de stam op -t? Dan komt er geen extra t.

Verleden tijd (v.t.)		't kofschiptaxietje	
ik jij, men u, hij, zij, het	stam + te of stam + de	ik werk <u>te</u> ik start <u>te</u>	ik kanode ik deel <u>de</u> ik red <u>de</u>
wij, jullie, zij	stam + ten of stam + den	wij werk <u>ten</u> wij start <u>ten</u>	wij kanoden wij deel <u>den</u> wij red <u>den</u>

1. Eindigt de stam op een medeklinker van 't kofschiptaxietje (**t, k, f, s, ch, p, x**)?
Dan komt er **-te** of **-ten** in de verleden tijd.
2. Eindigt de stam op een klinker of andere medeklinkers?
Dan komt er **-de** of **-den** in de verleden tijd.
3. Eindigt de stam op **-d** of **-t**?
Dan komt er een extra **d** of **t** in de verleden tijd.

Let op:

Bij sommige werkwoorden verandert de klinker in de verleden tijd.

	t.t.	v.t.
lopen	ik loop	ik liep
brenge	ik breng	ik bracht

OPDRACHT 1

Schrijf de werkwoorden in de tegenwoordige tijd (t.t.) op in je schrift. Let op de vorm!

1. Ik (genieten) van het spetterende water in de sula's.
2. Ik (vergelijken) het met een verfrissende douche.
3. Het water (voelen) heerlijk verfrissend aan.
4. In de rivier (zwemmen) vis in overvloed.
5. Er (leven) ook pirengs bij de sula's.
6. Een pireng (jagen) op kleine dieren.

7. Een mens (laten) hij meestal met rust.
8. Er (spelen) ook dolfijnen in de rivier.
9. Niemand (willen) dat deze rivier (vervuilen).
10. Dat (zijn) zonde van de mooie natuur.

OPDRACHT 2

Schrijf de werkwoorden in de verleden tijd (v.t.) op. Let op de vorm!

1. Rond 1950 (willen) de Surinaamse regering een waterkrachtcentrale gaan bouwen.
2. Het (lukken) om een goed plan te bedenken.
3. De bouwvakkers (starten) daarna snel met de bouw.
4. Ze (maken) een dam van wel 1,3 kilometer lang.
5. Veertien hulpdammen (verhinderen) dat er op andere plekken water wegliep.
6. Door de stuwdam (ontstaan) er een stuwmeer.
7. Het (worden) geen diep meer, maar wel een erg groot meer.
8. Het (duren) jaren voor het meer helemaal gevuld was met water.
9. Het (regenen) namelijk heel weinig.
10. Het meer (worden) een belangrijke energiebron.

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

OPDRACHT 4

Bespreek wat de juiste vorm van het werkwoord is. Let op de tijd.

Schrijf daarna de juiste werkwoordsvorm op.

1. Gisteren (horen) ik iets interessants op het nieuws.
2. Onderzoekers (ontdekken) vorig jaar een nieuw soort sidderaal.
3. Sidderalen (zijn) grote slangachtige vissen in de Amazonerivier.
4. Onderzoekers (denken) tot nu toe dat er maar één soort sidderaal (bestaan).
5. Maar er (bestaan) drie soorten!
6. Een sidderaal (geven) elektrische schokken bij het jagen.
7. Onderzoekers (weten) niet dat deze soorten bestonden.
8. In de Amazonerivier (leven) waarschijnlijk nog meer dieren die we niet kennen.
9. (Weten) we maar welke dieren dat waren!
10. (Kunnen) jij helpen met het beschermen van de dieren in het Amazonegebied?

TERUGKIJKEN

Schrijf op in je schrift:

De medeklinkers van 't kofschiptaxietje.

- Voor welke tijd zijn die belangrijk, de t.t. of de v.t.?
- Wat gebeurt er met de stam als de laatste medeklinker voorkomt in 't kofschiptaxietje??

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Milieu;
- de betekenis van woorden opzoeken in een woordenboek.

INFORMATIE

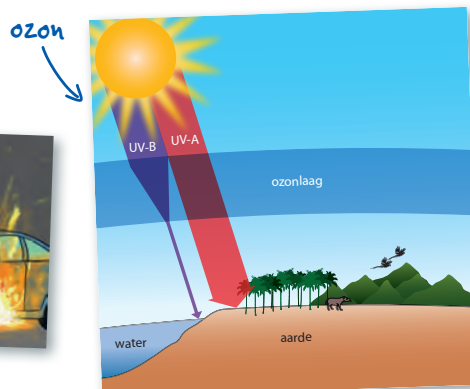
Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
het belang	Het voordeel.	Een schoon milieu is in het belang van ons allemaal.
beschadigen	Iets (deels) kapot maken.	Ik maak de doos voorzichtig open om het karton niet te beschadigen.
het gas	Een stof die lijkt op lucht, en die je soms kunt ruiken. Sommige gassen kunnen verbrand worden.	Toen het gas om te koken op was, moesten we snel een volle gasbom bestellen.
de gedragsverandering	Het veranderen van de manier waarop je iets altijd gedaan hebt.	Mensen die afval op straat gooien, moeten werken aan gedragsverandering.
de milieuwet	De regels van de regering om het milieu te beschermen.	Met de nieuwe milieuwet wil men het gebruik van kwik bij goudwinning verbieden.
de overheid	De regering van een land en alle mensen, de ambtenaren genoemd, die daarvoor werken.	Het is niet alleen de taak van de overheid om voor een schoon milieu te zorgen.
de ozonlaag	Een laag gas om de aarde heen dat de aarde beschermt tegen de UV-stralen van de zon.	De ozonlaag beschermt de aarde tegen gevaarlijke UV-stralen van de zon.
de pyromaan	Een persoon die steeds weer brand wil stichten.	De brand in het leegstaande huis is veroorzaakt door een pyromaan.
de rampspoed	Grote moeilijkheden. Zware tegenslag.	De aarde wordt bedreigd met rampspoed door het steeds dunner worden van de ozonlaag.

gas

pyromaan

de ultraviolette straling (UV)	Straling van de zon die schadelijk is.	Ultraviolette straling kan heel gevaarlijk zijn.
de verantwoorde-lijke	Iemand die ervoor moet zorgen dat er gebeurt wat er moet gebeuren.	De verantwoordelijke voor de speeltuin zorgde ervoor dat de omheining werd gerepareerd.
vernietigen	Iets helemaal kapot maken, zodat er niets van overblijft.	Als we geen regels stellen voor de houtkap, zullen de houtbedrijven ons bos vernietigen.
voorschrijven	Aanraden of verplichten. Adviseren.	De dokter heeft hem bedrust voorgeschreven.
zich er niets van aantrekken	Doen wat je zelf wilt.	Tegen die kinderen is zo vaak gezegd dat ze niet zonder pet in de felle zon moeten lopen, maar ze trekken zich er niets van aan.
zich schuldig maken aan	Iets verkeerd doen.	Als je lege petflessen op straat gooit, maak je je schuldig aan milieuvervuiling.

OPDRACHT 1

Welk themawoord wordt hier bedoeld?

1. Iemand die steeds brand wil stichten.
2. Niet helemaal kapot maken, maar wel wat lelijker maken.
3. Een dun laagje gas om de aarde heen dat de aarde beschermt tegen de UV- stralen van de zon.
4. Kapot maken tot er niets van over is.
5. Straling die schadelijk is.
6. Grote problemen.
7. Zeggen dat je iets moet doen.
8. Soort lucht.

OPDRACHT 2

Welk themawoord past in de zin? Schrijf het woord op.

1. Het Bureau Openbare Gezondheidszorg dringt aan op ... bij mensen die hun erven niet op tijd schoonmaken.
2. De milieu-inspecteurs zijn de mensen al zo vaak komen waarschuwen, maar het lijkt wel alsof ze ...
3. In buurten waar de vuilophaaldienst niet komt, zijn er veel mensen die ... het dumpen van vuil op leegstaande percelen.
4. Ze zien ... niet in van een schoon leefmilieu.
5. ... heeft veel dorpen in het binnenland voorzien van vuilverbrandingsovens.
6. Er is een ... aangewezen die erop moet toezien dat de ovens goed gebruikt worden.
7. Als dat niet helpt, moet de overheid de mensen met een ... verbieden om het vuil te verbranden.

OPDRACHT 3

Welke woorden horen bij elkaar? Schrijf telkens beide woorden op in je schrift.

a.	de wet
b.	beschadigd
c.	de overheid
d.	de pyromaan
e.	voorschrijven
f.	gas
g.	de rampspoed
h.	het belang

1.	de regering
2.	het voordeel
3.	de tegenslag
4.	de stof
5.	de regels
6.	adviseren
7.	de brandstichter
8.	lelijk

OPDRACHT 4

Welke themawoorden horen bij elkaar? Schrijf beide woorden telkens op in je schrift.

a.	de overheid
b.	de ozonlaag
c.	de rampspoed
d.	de verantwoordelijke

1.	de ultraviolette straling
2.	de gedragsverandering
3.	vernietigen
4.	de milieuwet

OPDRACHT 5

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 4 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Wat is volgens jou het belangrijkste themawoord als we denken aan de bescherming van het milieu? Waarom?

19 De hoofdgedachte

JE LEERT

- de hoofdgedachte in een tekst te vinden;
- tussenkoppings bedenken.

INFORMATIE

De hoofdgedachte:

- is het belangrijkste wat een schrijver duidelijk wil maken met een tekst;
- is het antwoord in één of twee zinnen op de vraag: 'Wat zegt de schrijver over het onderwerp?';
- vind je meestal in de inleiding of het slot van de tekst;
- staat soms niet duidelijk in de tekst, dan moet je de hoofdgedachte zelf verwoorden.

OPDRACHT 1

Kijk naar tekst 6 'Help, Suriname zit vol milieuvervuilers!'

Lees de titel en de inleiding. Bekijk de afbeeldingen.

Wat is het onderwerp van deze tekst? Bespreek je antwoord en schrijf dit daarna op.

OPDRACHT 2

- Lees alinea 2. Praat eerst samen en schrijf dan je antwoord op.
Welke zin geeft het beste aan waar de hele alinea over gaat? Kies uit:
A Bij vuilverbrandingen wordt van alles verbrand.
B De overheid is verantwoordelijk voor het afval en de vuilverbrandingen.
C Mensen doen stiekem toch aan vuilverbrandingen, ook al weten ze dat het niet veilig is.
- Lees alinea 3. Praat eerst samen en schrijf dan je antwoord op.
Welke zin geeft het beste aan waar de hele alinea over gaat? Kies uit:
A De ozonlaag beschermt de planeet aarde tegen ultraviolette stralen.
B De ozonlaag is heel belangrijk voor het leven op aarde.
C De vuilverbrandingen kunnen de ozonlaag beschadigen.

OPDRACHT 3

- Kijk nog eens naar alinea 2. Welke tussenkop past het beste bij alinea 2?
Kies uit: *Spuitsbussen – Schadelijke vuilverbrandingen – Verantwoordelijk*
- Kijk nog eens naar alinea 3. Welke tussenkop past het beste bij alinea 3?
Kies uit: *Afval verbranden – Beschermklaag – De planeet*
- Bedenk nu zelf een tussenkopje dat past bij alinea 4.

OPDRACHT 4

Kijk nog eens naar tekst 6.

- Bespreek met je duopartner wat de hoofdgedachte is van de hele tekst.
- Schrijf de hoofdgedachte op.
- In welke alinea vond je de hoofdgedachte?

Help, Suriname zit vol milieuvervuilers!

- 1 In Suriname is er een strenge milieuwet die voorschrijft dat je afval niet zelf mag verbranden. Daar trekken veel Surinamers zich niets van aan. Ze verbranden hun afval in de buitenlucht en maken zich daarmee schuldig aan milieuvervuiling. Soms zetten ze per ongeluk de hele straat in brand en zijn het net pyromanen. In maart 2019 was het zo erg dat er in een deel van Paramaribo een dikke laag rook hing. De brandweer moest heel vaak uitrukken om brandjes te blussen. Veel mensen kregen last van hoest, hoofdpijn, een bloedneus en branderige ogen.

- 2 Bij deze vuilverbrandingen wordt van alles verbrand wat *niet* verbrand mag worden: plastic, rubber, blikken, spuitbussen en chemicaliën. Mensen hebben allerlei smoesjes om hun vuil zelf te verbranden: “De vuilniswagen rijdt niet in onze buurt.” Of: “De overheid is de verantwoordelijke.” Ondertussen wordt

de lucht steeds meer vervuild.

- 3 Door afval te verbranden kun je de ozonlaag beschadigen. Ozon is een gas in de atmosfeer. Dit gas vormt een bescherm-laag tegen de ultraviolette straling van de zon. De ozonlaag is maar drie millimeter dun. Toch is dat dunne laagje van groot belang voor mensen, dieren en de natuur op aarde. Zonder de bescherming van de ozonlaag zou alle leven op onze planeet vernietigd worden.
- 4 Iedereen merkt dat het steeds warmer wordt in de wereld. Er zijn steeds vaker overstromingen. Welke rampspoed komt op ons af, als wij zo doorgaan om onze lucht en omgeving te vergiftigen? Uiteindelijk zullen we ook zelf ziek worden van de vervuilde lucht die we inademen. Dat moeten we voorkomen! Maar hoe zorg je voor een gedragsverandering bij mensen? Hoe roep je de milieuvervuiling een halt toe?

TERUGKIJKEN

Ben jij het eens met de hoofdgedachte van de tekst?
Waarom wel of niet?

Herhaling van les 4 en 12

JE HERHAALT

- de persoonsvorm en het onderwerp vinden in een zin;
- voegwoorden en voorzetsels gebruiken in een zin.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar de lessen 4 en 12 van dit thema.

OPDRACHT 1

Schrijf de persoonsvorm en het onderwerp uit de zinnen op in je schrift.

Doe het zo: pv =
 ow =

1. Mensen moeten zich anders gaan gedragen.
2. We zijn immers verantwoordelijk voor onze planeet.
3. Die willen we toch niet vernietigen?
4. Iedereen moet helpen om de ozonlaag te beschermen.
5. De meeste milieuvervuilers weten niet eens wat ze veroorzaken.
6. Wisten ze dat maar!
7. De overheid moet mensen voorlichten over de gevaren van bijvoorbeeld vuilverbranding.
8. Dan kunnen we het milieu nog redden.

OPDRACHT 2

Maak van de twee zinnen één zin.

Let op: de volgorde van de woorden kan veranderen.

1. De jongeren willen niet meer in de districten wonen.
Ze wonen liever in de stad.
2. Er zijn verschillende bevolkingsgroepen.
We kennen verschillende Surinaamse gerechten.
3. In het bos leven veel wilde dieren.
In de kreken zijn veel vissen.

OPDRACHT 3

Schrijf de juiste voorzetsels op.

1. De milieuwet zegt dat je geen afval ... brand mag steken.
2. Door het afval te verbranden, komen er giftige gassen ... de lucht.
3. De overheid moet zorgen ... een gedragsverandering.
4. Dat kan ... de mensen te informeren ... het belang van het milieu.
5. Vuilniswagens zouden het afval ... iedereen moeten ophalen.
6. Meer recyclen zorgt ook voor ... minder milieuvervuiling.

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen de juiste antwoorden.

Wat vond je lastig?

Waar wil je nog extra uitleg over of extra mee oefenen?

TERUGKIJKEN

Schrijf in je schrift op hoe je het onderwerp vindt in een zin.

Herhaling van les 5 en 13

JE HERHAALT

- de betekenis van enkele spreekwoorden en uitdrukkingen;
- bekende spreekwoorden en uitdrukkingen toepassen;
- meerdere tegenstellingen herkennen en gebruiken.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar de lessen 5 en 13 van dit thema.

OPDRACHT 1

Welke twee zinnen passen bij elkaar? Schrijf de letter en het cijfer op.

a.	Ik was net te laat voor het laatste ijsje.	1.	Jong geleerd, oud gedaan.
b.	Ik ben zo blij met mijn nieuwe baan en mijn nieuwe huis.	2.	Ik viste achter het net.
c.	Ik kan even geen nieuwe kleren kopen.	3.	Ik moet op een houtje bijten.
d.	Ik organiseer een groot feest.	4.	Ik zit op rozen.
e.	Nu je bezig bent met de was, wil ik je vragen om ook mijn blouse te wassen.	5.	Ik wil het ijzer smeden als het heet is.
f.	Mijn opa is nog altijd een van de beste zwemmers van het dorp.	6.	Dat heeft veel voeten in de aarde.

OPDRACHT 2

Schrijf de ontbrekende woorden in je schrift op.

1. Jarvin wil altijd de baas spelen. Hij wil ... uitdelen.
2. Eerst was hij kwaad op me, ik kon wel uit mijn ... springen.
3. Toen hij wilde voetballen was hij weer poeslief. Hij bakte ...
4. De bal verdween tijdens het spel in de struiken, dus toen we die weer vonden slaakten we ... van verlichting.
5. Na het voetballen lesten wij met water onze ...
6. En bij mij thuis in de keuken stilden we onze ...
7. Denken over dingen die je nooit zal kunnen bereiken, noem je ... bouwen.
8. Ik droom al heel lang over een voetbalfeest waarvoor ... gespaard worden.
9. Ik heb wel wat ... gesteld aan zo'n feest.
10. Dus ik droom nog even door, want eerst moeten we heel wat moeilijkheden te boven ...
Maar het gaat me lukken!

OPDRACHT 3

Welke tegenstelling past in de zin? Schrijf die in je schrift op.

1. De agent dacht dat de man schuldig was, maar hij bleek uiteindelijk ... te zijn.
2. Mijn zusje had de televisie vanmorgen aangezet, maar moest hem van mijn moeder weer ...
3. Toen ik het water in de fles schudde werd het heel troebel, maar toen het even stond werd het langzaam weer ...
4. Waarom ben je zo gierig? Ik ben voor jou altijd heel ...
5. Mijn moeder is heel handig, maar ik ben juist heel ...
6. Na jarenlang in rijkdom geleefd te hebben, stierf hij ten slotte in ...
7. Mag ik een stukje van jouw malse stukje rundvlees, want dit stuk is heel ...

OPDRACHT 4

Vergelijk de antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen de juiste antwoorden.

Wat vond je lastig?

Waar wil je nog extra uitleg over of extra mee oefenen?

TERUGKIJKEN

Wat is het verschil tussen een spreekwoord en een uitdrukking?

Praten in verschillende talen

JE LEERT

- in verschillende Surinaamse thuistalen een kort gesprek voeren en/of volgen over plastic afval weggooien.

INFORMATIE

Rollenspel.

A: (Leerling doet alsof hij zijn fles lekker heeft leeggedronken.) "Mijn fles is leeg."

B: "Het is een plastic fles."

A: "Die moet in de bak voor plastic afval."

B: "Je hebt gelijk."

(A gooit de fles in de bak.)

B: "Goed zo."

OPDRACHT 1

1. Schrijf op in welke taal je gaat oefenen.
2. Spreek af wie rol A speelt en wie rol B speelt.
3. Speel het rollenspel in de afgesproken Surinaamse thuistaal. De leerlingen voor wie dit de thuistaal is, letten op of de zinnen juist zijn en goed worden uitgesproken.
4. A en B wisselen van rol.

OPDRACHT 2

1. Werk nu samen met een ander duo. Spreek af welk duo begint.
2. Het eerste duo speelt het rollenspel in de afgesproken Surinaamse thuistaal.
3. Het andere duo observeert. Let goed op: wat gaat goed? Welke tips kun je geven?
4. De observatoren geven feedback: vertel wat goed ging en welke tips je hebt.
5. A en B wisselen van rol. Gaat het nu beter?
6. Hierna speelt het andere duo het rollenspel. Het eerste duo observeert.
7. Het duo dat eerst gespeeld heeft, vertelt wat goed ging en geeft tips.
8. A en B wisselen van rol. Uiteindelijk heeft iedereen een keer A en B gespeeld.
9. Kies samen welke twee leerlingen het rollenspel aan de klas presenteren.

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd in deze les?

Hoe vond je het om een andere taal te spreken?

Hoe vond je het om je eigen taal aan een ander te leren?

Overtuigen

JE LEERT

- iemand op een beleefde manier te overtuigen.

INFORMATIE

Als je iemand probeert te **overtuigen**, probeer je die persoon iets duidelijk te maken waarvan jij vindt dat het waar is. Overtuigen doe je met argumenten. Je vertelt waarom je iets denkt of vindt.

Wanneer je iemand probeert te overtuigen, blijf je beleefd:

- spreek een volwassene aan met 'u';
- luister naar wat de ander te zeggen heeft;
- wees niet fel, blijf rustig en vriendelijk (ook al lukt het overtuigen niet meteen).

Bijvoorbeeld: "Ik denk dat u beter uw eigen tas kunt meenemen naar de markt. Dan heeft u geen plastic zak van de marktverkoper nodig. Die zakken worden weer weggegooid, en dat is slecht voor het milieu, terwijl u uw eigen tas steeds opnieuw kunt gebruiken."

OPDRACHT 1

Praat samen over de vragen. Noem steeds zoveel mogelijk.

- Hoe praat je beleefd?
- Hoe reageer je als iemand niet beleefd tegen je praat?
- Hoe kun je iemand overtuigen?

OPDRACHT 2

- Bedenk met je groepje twee argumenten om je tante of oom ervan te overtuigen dat die zelf groenten kan planten in haar of zijn tuin en die groenten kan eten.
- Schrijf de argumenten op in je schrift.

OPDRACHT 3

- Verdeel de rollen: tante of oom, neef of nicht, observator.
- Bekijk samen het observatieschema. Schrijf het schema in je schrift over.
- De observator let op deze punten en vult het schema in.
- Speel het rollenspel. Begin zo:
"Dag tante/oom ..., vandaag heb ik iets belangrijks geleerd op school."
Tante/oom mag natuurlijk best zeggen waarom zij/hij het niet zo een goed idee vindt.
- Is het gesprek afgelopen? Wissel dan van rol totdat iedereen aan de beurt is geweest.

Observatieschema

Observatiepunten	ja	nee	±
1. Praat de neef/nicht beleefd?			
2. Praat de neef/nicht duidelijk?			
3. Geeft de neef/nicht duidelijke argumenten?			
4. Luistert de neef/ nicht naar tante of oom?			
5. Vond jij het prettig om het gesprek te volgen?			

OPDRACHT 4

Bespreek wat de neef of nicht anders had kunnen aanpakken.

OPDRACHT 5

Kies wie het rollenspel aan de klas zal presenteren. Bepaal hoe je dit wil doen.

TERUGKIJKEN

Is het je gelukt om je tante of oom te overtuigen?
Hoe kwam dat?

Een kort verslag schrijven

JE LEERT

- een kort verslag te schrijven volgens een stappenplan;
- de verleden tijd te gebruiken in een verslag.

INFORMATIE

In een verslag:

- schrijf je over een gebeurtenis of ervaring;
- schrijf je dingen die echt gebeurd zijn;
- geef je antwoord op vragen met w/h-vraagwoorden als: wie, wat, waar, wanneer, waarom, hoe.
- verdeel je de tekst in titel, inleiding, kern en slot:
- plaats een passende titel bovenaan;
- in de inleiding vertel je waarvan je verslag doet, waar het was, wanneer het was, waarom het was en wie erbij was;
- in de kern vertel je wat er precies gebeurde;
- in het slot geef je een samenvatting, een conclusie of het eindresultaat.

OPDRACHT 1

Bedenk verschillende acties op school of bij jou thuis die helpen tegen milieuvervuiling.
Bijvoorbeeld: het erf harken als je te laat op school kwam.
Bedenk en schrijf een paar voorbeelden van acties op.

OPDRACHT 2

Kies samen een actie. Praat over de volgende vragen.
Schrijf de antwoorden in steekwoorden.

- Waar gaat het verslag over?
- Wat was het doel van de actie? Wat hield de actie in?
- Wie deden eraan mee?
- Waarom werd de actie gevoerd?
- Wanneer was de actie?
- Waar was de actie?

OPDRACHT 3

- Schrijf met je antwoorden van opdracht 2 een verslag van vijftien tot vijftwintig regels. Schrijf de zinnen in de verleden tijd.
- Bedenk een passende titel.

TIP

Kijk nog eens bij het informatieblokje om te weten waar je op moet letten.

OPDRACHT 4

- a. Controleer je schrijfwerk.
 - 1. Heeft je verslag een duidelijke inleiding, kern en slot? ja/nee
 - 2. Staan de zinnen in de verleden tijd? ja/nee
 - 3. Is het handschrift goed te lezen? ja/nee
 - 4. Is de spelling correct? ja/nee
- b. Verbeter zo nodig je werk.

OPDRACHT 5

- a. Wissel je verslag met dat van je duopartner. Geef elkaar een top en een tip.
- b. Bespreek wat jullie van elkaars verslag vinden.
- c. Ruil weer van verslag en verbeter zo nodig je verslag.

TERUGKIJKEN

Heeft het informatieblokje jou goed geholpen om je verslag te schrijven?
Waarom wel of waarom niet?
Waar moet je op letten als je een volgende keer een verslag schrijft?

Engelse leenwerkwoorden

JE LEERT

- werkwoordsvormen van Engelse leenwoorden in de tegenwoordige tijd;
- werkwoordsvormen van Engelse leenwoorden in de verleden tijd.

INFORMATIE

Voor Engelse leenwerkwoorden gelden meestal dezelfde regels als voor Nederlandse werkwoorden.

	Engels	Nederlands	Stam	t.t.	v.t.
't kofschiptaxietje	to check	checken	check	ik check jij checkt	ik checkte
Overig	to jog	joggen	jog	ik jog jij jogg	ik jogde

Bij sommige woorden eindigt de stam op **-e**. De **-e** blijft dan meestal staan. Daardoor blijft het woord herkenbaar en goed uit te spreken. De regel van 't kofschiptaxietje geldt dan voor de letter ervoor.

	Engels	Nederlands	Stam	t.t.	v.t.
't kofschiptaxietje	to skate	skaten	skate <u>e</u>	ik skate jij skatet	ik skatete
Overig	to save	saven	save <u>e</u>	ik save jij savet	ik savede

OPDRACHT 1

Schrijf de Engelse leenwerkwoorden in de tegenwoordige tijd (t.t.) op in je schrift.

1. Mijn tante in Nederland (e-mailen) mij soms hele lange berichten.
2. Je (scrollen) je dan een ongeluk.
3. Ik (chatten) liever met mijn tante.
4. Weet je, ze (downloaden) ook vaak leuke 'memes' van het internet.
5. Soms (forwarden) ze die ook naar mijn moeder.

OPDRACHT 2

Schrijf de Engelse leenwerkwoorden in de verleden tijd (v.t.).

1. Ik (plannen) gauw weer een nieuwe afspraak.
2. Vroeger (rappen) ik vaak met vrienden.
3. We (playbacken) nooit.
4. We (coveren) ook nooit een liedje, we bedachten alles zelf.
5. Dan (brainstormen) we samen en hadden dan zo weer een nieuwe rap.

OPDRACHT 3

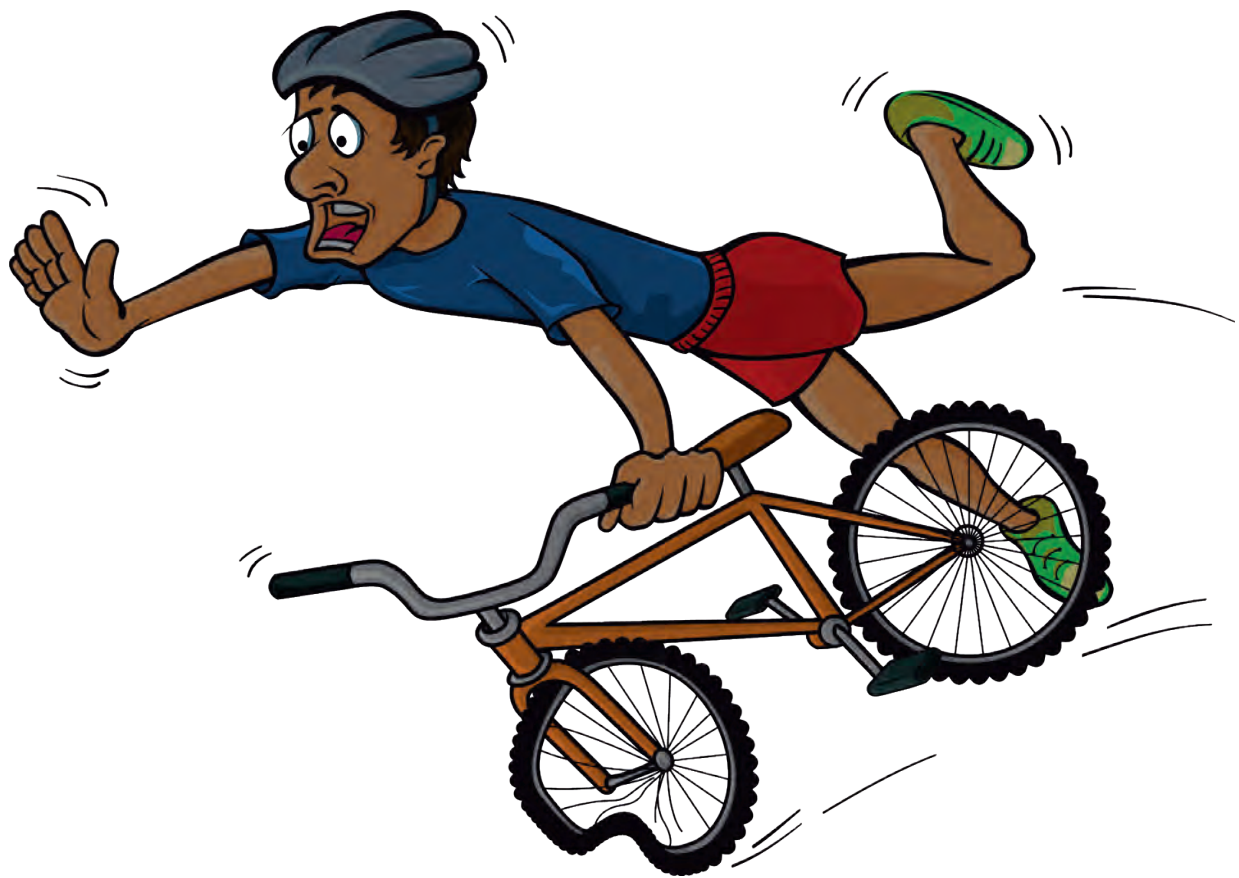
Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met je duopartner. Bij verschillen leg je elkaar uit hoe je aan het antwoord komt. Verbeter de fouten.

OPDRACHT 4

Schrijf de verleden tijd (v.t.) van de onderstreepte Engelse leenwerkwoorden in je schrift.

1. Ik mountainbike heel graag.
2. Dan time ik hoe snel ik een rondje fiets.
3. Maar een kapotte fiets spoil mijn plezier.
4. Vanaf dat moment skate ik.
5. Ook game ik veel, of ik like al mijn vrienden op Facebook.

TERUGKIJKEN

Welk Engels leenwerkwoord uit de les gebruik jij het meest?
Welk heb je nog nooit gebruikt?

Tekstsoorten herkennen

JE LEERT

- een activerende tekst herkennen.

INFORMATIE

Een activerende tekst:

- zet je aan het denken, wil je overhalen om actief te worden, om iets te gaan doen;
- bevat ideeën die met enthousiaste woorden en op een positieve manier verteld worden;
- geeft goede redenen waarom jij ook in actie moet komen;
- heeft veel zinnen die beginnen met een werkwoord.

Bijvoorbeeld: Kom allemaal naar de show! Koop hier de mooiste kleurboeken!

OPDRACHT 1

Kijk naar tekst 7 'Help mee het milieu te redden'.

Je kunt de tekst verdelen in drie gedeelten.

Welke twee woorden passen bij elk gedeelte? Schrijf die op in je schrift.

Kies uit: *slot* – *ideeën* – *doel* – *inleiding* – *aansporen* – *kern*

1		
2		
3		

OPDRACHT 2

Lees de tekst.

- Welke redenen geeft de schrijver in de tekst waarom jij ook in actie moet komen?
Noem er twee.
- In welke zinnen gebruikt de schrijver enthousiaste woorden?
Schrijf die twee zinnen op.

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met je duopartner. Zijn er verschillen?
Zoek dan het juiste antwoord.

OPDRACHT 4

Kies drie tips die je vanaf vandaag gaat opvolgen.

Leg elkaar uit waarom jij deze tips gaat opvolgen. Schrijf je uitleg kort op.

OPDRACHT 5

Lees alinea 3 nog eens.

Bedenk tips om het milieu te redden. Schrijf er twee op.

Doe het op dezelfde manier als in alinea 2.

Help mee het milieu te redden!

- 1 Het milieu wordt door onze verspilling belast en dat is geen goede zaak. Tijd om er iets aan te doen! Alle beetjes helpen, jij maakt écht het verschil. Maar ... Waar begin je? Wat kun je doen om het milieu wat minder te belasten?
Hieronder volgen op een rij een aantal tips voor jou. Samen kunnen we het milieu redden. *Deal or no deal?*
- 2 – Begin vandaag. Vanaf nu ga jij zorgvuldig om met het milieu.
 - Neem een eigen tas mee als je boodschappen gaat doen.
 - Zet de televisie of radio uit als je niet kijkt of luistert.
 - Gebruik alleen oplaadbare batterijen.
 - Gooi lege plastic petflessen niet uit de auto, maar bewaar ze in een zak.
 - Breng de lege petflessen naar de container, zodat ze gerecycled kunnen worden.
 - Of nog beter: drink water uit de kraan in plaats van uit een petfles.
 - Kweek samen met je ouders groenten die je niet met pesticiden bespuit, zodat je altijd onbespoten groenten eet.
 - Graaf een gat in de tuin om alle organisch afval in te begraven, zodat er compost van gemaakt kan worden.
 - Groet de vuilnismannen, wanneer die het vuil komen ophalen. Ook al stinkt de wagen van ver.
 - Waarschuw je ouders als zij vuilnis willen verbranden en vertel ze over de ozonlaag.
 - Ondersteun elk initiatief in je buurt voor een beter milieu.
- 3 We weten zeker dat je ook zelf tips hebt om het rijtje aan te vullen.
Met elkaar kunnen we de wereld veranderen. Doe mee!

TERUGKIJKEN

Wil jij na het lezen van de tekst in actie komen voor het milieu?
Leg uit waarom wel of niet.

Letters recyclen

JE LEERT

- in verschillende Surinaamse thuishalen woorden maken met de letters van gegeven woorden.

OPDRACHT 1

Kies twee woorden van het bord. Schrijf ze in je schrift.

Maak zoveel mogelijk nieuwe woorden met de letters van die woorden. Schrijf ze in je schrift. Het maakt niet uit in welke taal de woorden zijn.

Als je geen woorden meer kent, kies je twee andere woorden.

TERUGKIJKEN

Wat vond je het leukst in deze les?

Wat vond je moeilijk?

Herhaling van les 9, 17 en 25

JE HERHAALT

- de leestekens punt, komma, vraagteken, uitroepetekens, dubbele punt en aanhalingstekens;
- Nederlandse werkwoordsvormen in de tegenwoordige en verleden tijd;
- Engelse leenwerkwoordsvormen in de tegenwoordige en verleden tijd.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar de lessen 9, 17 en 25 van dit thema.

OPDRACHT 1

Schrijf de zinnen over met leestekens en hoofdletters op de juiste plaats.

Kies telkens uit: . / , ? ! : " " "

1. Aan een deskundige vroeg ik Welke vormen van milieuvervuiling zijn er
2. Hij zei Wanneer schadelijke stoffen terechtkomen in de atmosfeer is er sprake van luchtvervuiling
3. Boos riep hij Het onverantwoord storten van huisvuil zorgt voor bodemvervuiling
4. En ik vulde aan En goudwinning leidt tot watervervuiling
5. Ik vroeg Kunnen we bodemvervuiling aanpakken en zuinig omgaan met water
6. Hij zei Natuurlijk want je moet altijd milieuvriendelijk zijn

OPDRACHT 2

Schrijf de goede vorm van het werkwoord op. Let op de tijd.

t.t. = tegenwoordige tijd

v.t. = verleden tijd

1. Hoe (worden – t.t.) zout gewonnen?
2. Men (onderscheiden – t.t.) zeezout en steenzout.
3. Mensen in tropische gebieden (winnen – t.t.) zout uit zeewater.

4. Als het zeewater door de zon (verdampen – t.t.), (blijven – t.t.) er zeezout over.
5. Steenzout (delven – t.t.) men uit zoutlagen in mijnen.
6. Lang geleden (ontdekken – v.t.) mensen dat ze zout goed konden gebruiken voor het bewaren van vis.
7. Ook (gebruiken – v.t.) men het bij het maken van glazuur op porselein.
8. Mensen (reizen – v.t.) de halve wereld over om het te halen.
9. Ze (smokkelen – v.t.) het zout zelfs van Zuid-Amerika naar Europa.
10. Daar (verhandelen – v.t.) men het zout voor veel geld.

OPDRACHT 3

Schrijf het Engelse leenwerkwoord op in de goede tijd.

1. Ik (chatten – v.t.) vroeger graag met mijn vrienden.
2. Mijn moeder (checken – v.t.) altijd of ik mijn huiswerk wel gemaakt had.
3. Want soms (gamen – v.t.) ik uren per dag.
4. Melody (forwarden – t.t.) leuke 'memes' altijd naar haar zus in Nederland.
5. Orlando (liken – t.t.) alleen zijn beste vrienden op Facebook.

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Welke opdracht vond je het gemakkelijkst?
Welke vond je het moeilijkst?
Waarom?

Herhaling themawoorden

JE HERHAALT

- de juiste betekenis van themawoorden uit het woordenboek halen;
- de betekenis van alle themawoorden uit het thema Milieu.

INFORMATIE

Kijk nog eens bij de lessen 2, 10 en 18 van dit thema.

OPDRACHT 1

Lees de zinnen. Kies het juiste themawoord en schrijf de volledige zin in je schrift over.

a.	De honden ... op het achtererf.
b.	De grasvlakte ... tot aan de bosrand.
c.	Het is zo warm. Ik wil het liefst ...
d.	De parasol ... haar tegen de felle zon.
e.	Je hoeft je niet ... te voelen.
f.	Van die roddelpraatjes moet hij ...
g.	Mijn oom maakte ... fout parkeren.
h.	Je moet je been ...
i.	Hij ... tegen muskieten met muskietenkaars.
j.	We ... deze kleur erg mooi.

1.	beschermt zich
2.	beschermt
3.	bevinden zich
4.	vinden
5.	streckte zich uit
6.	uitstrekken
7.	zich niets aantrekken
8.	niets aantrekken
9.	zich schuldig aan
10.	schuldig

OPDRACHT 2

1. Verdeel de rollen.
2. Leerling 1 kiest een themawoord uit les 2, 10 of 18 en zegt dit woord hardop.
3. Leerling 2 legt in eigen woorden uit wat het woord betekent.
4. Leerling 3 controleert de betekenis.
5. Leerling 4 maakt een zin met het themawoord.
6. Ieder krijgt een beurt.

OPDRACHT 3

1. Verdeel de rollen.
2. Leerling 1 kiest een themawoord uit les 2, 10 of 18.
3. Leerling 2, 3 en 4 stellen vragen om erachter te komen welk woord wordt bedoeld. Wie het juiste woord raadt, krijgt een punt.
4. Wissel van rol. Ga door tot dat iedereen een keer een themawoord heeft gekozen.
5. Tel de punten op. Wie heeft de meeste punten?

OPDRACHT 4

Bespreek samen de themawoorden. Welke vind je lastig om te begrijpen? Welke vind je lastig om te onthouden?
Geef elkaar tips om de betekenis van een woord te vinden of te onthouden.

TERUGKIJKEN

Welke themawoorden beginnen met een 'm'?
Maak zinnen met deze woorden.

Een belofte doen

JE LEERT

- plechtig een belofte te doen;
- nauwkeurig te luisteren naar anderen.

INFORMATIE

Een belofte doen is heel serieus. Je meent echt wat je zegt en je probeert je belofte zo duidelijk mogelijk over te brengen. Het helpt als je dat plechtig doet:

- spreek iets langzamer dan normaal;
- spreek iets duidelijker dan normaal;
- let op de toon van je stem. Die mag iets uitdrukkelijker zijn dan normaal.

OPDRACHT 1

Lees de beloftes op de oorkonde. Welke beloftes wil jij doen?
Kies er twee uit of bedenk zelf twee beloftes. Schrijf ze op.

OPDRACHT 2

- Verdeel de rollen.
Wie oefent het uitspreken van de beloftes?
Wie observeert het spreken?
- De observators nemen het observatieschema over in hun schrift.
De eerste spreker oefent met het uitspreken van de beloftes.
De anderen vullen het schema in.
- Is de eerste spreker klaar? Wissel dan van rol. Ga zo door totdat iedereen gesproken en geobserveerd heeft.

Observatieschema plechtig spreken

Naam spreker:			
Observatiepunten:	ja	nee	±
1. spreekt luid			
2. spreekt duidelijk			
3. spreekt vloeiend			
4. spreekt beleefd			
5. spreekt plechtig			

OPDRACHT 3

Bepaal wie zijn of haar belofte gaat uitspreken voor de klas.

OPDRACHT 4

Luister naar de sprekers voor de klas.

Voer de juiste taken uit.

Groep 1:

a. Vul het observatieschema in.

Groep 2:

b. Lees de beloftes.

Welke beloftes heb je gehoord? Schrijf de nummers op.

c. Welke nieuwe beloftes heb je gehoord? Schrijf ze op.

Oorkonde

Ik belooft plechtig:

1. *vanaf vandaag zorgvuldig met het milieu om te gaan.*
2. *een eigen tas mee te nemen, wanneer ik boodschappen moet halen.*
3. *de televisie of radio uit te doen wanneer ik niet kijk of luister.*
4. *dat ik oplaadbare batterijen zal gebruiken.*
5. *alle plastic flessen naar de container te brengen, zodat die gerecycled kunnen worden.*
6. *een gat in de tuin te graven om al het organisch afval in te begraven, zodat er compost gemaakt kan worden.*
7. *de groente die ik samen met mijn ouders zelf ga kweken nooit met pesticiden te bespuiten, waardoor ik onbespoten groente kan eten.*
8. *dat ik mijn lege petfles niet uit de auto gooi, maar in een zak in de auto bewaar.*
9. *water uit de kraan te drinken in plaats van uit een petfles, en als ik dat niet doe, de petfles netjes in de vuilniston te doen.*
10. *dat ik de vuilnismannen allemaal greet, wanneer die ons vuil komen ophalen. Ook al stinkt de wagon van ver.*
11. *om mijn ouders, als ze vuilnis willen verhanden, te wijzen op de gevaren daarvan voor de ozonlaag.*
12. *elk initiatief in mijn buurt voor een beter milieu te ondersteunen.*

TERUGKIJKEN

Vergelijk spreken voor je groepje met spreken voor de hele klas.

Wat is hetzelfde?

Wat is anders?

THEMA

2

Recreatie

Een nieuw thema

JE LEERT

- woorden en begrippen rond het thema Recreatie.

INFORMATIE

Het nieuwe thema is Recreatie. Het woord recreatie heeft te maken met de activiteiten die je doet in je vrije tijd. Wat doe jij als de school is afgelopen en jij je werkjes hebt gedaan? En wat doen volwassenen als ze klaar zijn met alles wat ze moeten doen? Ze recreëren oftewel ze doen aan vrijetijdsbesteding. Veel mensen maken dan een uitstapje of zelfs een reis naar het buitenland. Je hoeft niet weg te gaan om te recreëren. Je kunt ook een hobby hebben waar je in je vrije tijd graag mee bezig bent. In dit thema ontdek je van alles over recreatie en leer je om te vertellen en te schrijven over je eigen ervaringen met recreatie.

OPDRACHT 1

- Praat met je duopartner over de vragen:
 - Wat doe je in je vrije tijd?
 - Welk uitstapje heb je wel eens gemaakt?
 - Ben je wel eens op reis geweest? Waarheen?
 - Heb je een hobby of een bezigheid die je graag doet?
- Weet je nog wat je duopartner heeft verteld?
Schrijf dit in een paar steekwoorden op je kladblaadje op.
Overleg nog even met elkaar hierover.
- Vertel aan de rest van de klas wat je duopartner je vertelde.

TIP

Luister goed naar je duopartner, want je moet het verhaal kunnen navertellen!

OPDRACHT 2

Bekijk de teksten in les 3, 11, 19 en 26.
Over welke plek of welk land gaat elke tekst?
Schrijf het zo op: In les 3 over

OPDRACHT 3

Blader door de lessen van dit thema. Schrijf de antwoorden van de vragen op.

1. In welke les leer je 'Ik houd van Suriname' in verschillende Surinaamse thuistalen te zeggen?
2. Wat ga je in les 16 doen?
3. Welke lessen gaan over het werkwoordelijk gezegde?
4. In welke les leer je wat een 'synoniem' is?
5. In welke lessen gaat het over je eigen reiservaringen?

OPDRACHT 4

Maak een top drie van de afbeeldingen in dit thema die jij interessant vindt.
Schrijf enkele steekwoorden en de nummers van de bladzijde op.

OPDRACHT 5

- a. Interview je duopartner over de drie afbeeldingen die zij/hij koos. Bedenk daarvoor enkele vragen. Als je klaar bent met het interview wissel je van rol.
- b. Klaar? Zoek een duo dat ook klaar is. Vertel nu elk om de beurt wat je te weten bent gekomen tijdens jouw interview.

TERUGKIJKEN

Je hebt het thema bekeken. Naar welke les ben je het meest nieuwsgierig? Hoe komt dat?

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Recreatie.

INFORMATIE

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
de accommodatie	Een ruimte en wat verder nodig is voor een bepaald doel.	Deze accommodatie is geschikt als hotel, maar ook voor een groot feest.
de excursie	Een uitstapje met een groep om iets te leren.	We zijn met de klas op excursie naar een museum geweest.
inchecken	Je melden aan de balie van een hotel of vliegmaatschappij voor een kamer of vlucht die je hebt gereserveerd.	Uiterlijk twee uur vóór vertrek moesten we inchecken op het vliegveld.
internationaal	Tussen verschillende landen. Binnen één land heet het: nationaal.	De atleet Miquel van Assen is gisteren vertrokken naar Mexico voor een internationaal sporttoernooi.
luxe	Iets wat niet echt nodig is, maar wel prettig is of lekker aanvoelt.	Een zwembad bij een huis is een voorbeeld van luxe.
online	Als je met je computer verbinding hebt met internet.	Als je iets online koopt, koop je dat via internet met je computer.
het oponthoud	De vertraging. Als je een poosje niet verder kunt met iets. Iets houdt je tegen.	De bus had een oponthoud van een kwartier, want er lag een koe op de weg.
de receptie	De balie. Een plek bij de ingang van een gebouw, bijvoorbeeld van een hotel. Daar zit iemand bij wie je je moet melden als je binnenkomt.	De vriendelijke mevrouw van de receptie gaf ons de sleutel van onze hotelkamer.
relaxen	Ontspannen. Op je gemak leuke activiteiten doen voor je plezier.	Diana lag in een hangmat met een boek te relaxen.

Inchecken op
luchthaven

Ruimbagage

Visum

reserveren	iets bewaren voor iets of iemand. Vragen of iets bewaard kan worden voor iemand. Iets van tevoren afspreken of bespreken.	Gelukkig hebben we op tijd een kamer gereserveerd, want nu is het hotel helemaal vol.
de ruimbagage	Vracht (in de luchtvaart en de scheepvaart) die door de passagier afgegeven is en in het vrachtruim wordt meegevoerd. Extra bagage die meegaat op een vliegtuig of schip.	De twee koffers van mijn moeder gingen als ruimbagage mee op de vlucht naar Amsterdam.
het seminar	Bijeenkomst waar mensen over een bepaald onderwerp praten met lezingen en/of workshops.	Het seminar voor huisartsen duurde drie dagen.
het ticket	Een kaartje om toegang te krijgen tot bijvoorbeeld een vliegtuig of schip.	Ik moest mijn ticket laten zien, toen ik op het vliegveld ging inchecken.
verkennen	Als je voor het eerst ergens komt, ga je die plek onderzoeken, bijvoorbeeld een huis of terrein. Je kijkt goed rond om te zien hoe het is.	Ik ging samen met mijn zusje het bos achter de speeltuin verkennen.
het visum	Een officieel bewijs dat je een land in mag of er een tijdje mag blijven. Zonder dat bewijs mag dat niet.	Als je naar het buitenland gaat, heb je soms een visum nodig.

OPDRACHT 1

Lees de zin. Kies een woord uit het rijtje dat op de puntjes past en schrijf dit woord in je schrift op.

1. Zonder ... mag je de Verenigde Staten niet in.	excursie
2. Je moet ... om zeker te zijn van een kamer in dat hotel.	internationaal
3. Met de school zijn we op ... naar de dierentuin geweest.	online
4. Op de computer kun je ... een ticket kopen.	oponthoud
5. Een goede sport om te ... is de hengelsport.	reserveren
6. De voetbalwedstrijden om het wereldkampioenschap zijn ...	relaxen
7. Een ongeluk op de weg zorgde voor een ...	visum

OPDRACHT 2

Lees om de beurt een omschrijving uit de woordenlijst voor.

Let op: noem het woord zelf niet. Eén groepslid noemt het woord dat erbij hoort.

Een ander groepslid maakt een nieuwe zin met dat woord.

TERUGKIJKEN

Neem de woordkast over in je schrift. Welke themawoorden horen in welk deel van de kast?

Een reis maken naar het buitenland	Wat doe je zoal op vakantie/zakenreis?	Nodig om te logeren/verblijven

Verwachtingsvragen

JE LEERT

- verwachtingsvragen bij een tekst bedenken;
- dat verwachtingsvragen je helpen bij het begrijpen van een tekst.

INFORMATIE

Verwachtingsvragen:

- beginnen met w/h-woorden: wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe;
- stel je voordat je een tekst helemaal gaat lezen of tijdens het lezen daarvan;
- geven je een beeld van de tekst voordat je die helemaal gaat lezen;
- helpen je om de tekst beter te lezen en daardoor beter te begrijpen, doordat je graag de antwoorden te weten wilt komen.

Bijvoorbeeld:

Titel: 'Avontuur op het strand'

Verwachtingsvragen:

- Wie beleeft een avontuur?
- Wat gebeurde er?
- Wanneer is het gebeurd?
- Waarom gebeurde dat op het strand?
- Waar was dat strand?
- Hoe liep het af?

OPDRACHT 1

- a. Lees de titel van tekst 1. Schrijf in je schrift vier verwachtingsvragen over de titel.
- b. Bekijk de afbeelding bij de tekst. Schrijf twee verwachtingsvragen over de afbeelding.
- c. Vergelijk je vragen met die van je duopartner. Vul elkaars vragen zo nodig aan.

OPDRACHT 2

Lees tekst 1 'Op reis'.

Beantwoord de verwachtingsvragen uit opdracht 1.

Schrijf elk antwoord in één zin op.

OPDRACHT 3

De titel van de tekst is: 'Het eindeloze oponthoud'.

Speel het spel. Doet het zo:

1. De persoon wiens voornaam volgens het alfabet eerst voorkomt, mag beginnen.
2. Gooi met de dobbelsteen.
3. Maak een verwachtingsvraag bij de titel met het w-woord of h-woord dat je gooit. 4. De leerling links van de gooier schrijft de vraag op.
4. Geef de dobbelsteen aan de persoon rechts van je.
5. Herhaal de stappen vanaf stap 2.

tekst 1

Op reis

- 1 Mijn moeder reist veel voor haar werk. Ze is bibliothecaresse in de bibliotheek van de universiteit. Elk jaar is er een seminar, een internationale bijeenkomst, waar mensen uit bibliotheken van verschillende landen bij elkaar komen.
- 2 Dit jaar hoefde ze niet ver te reizen, want ze ging naar een bijeenkomst van alle Caribische universiteitsbibliotheken in Jamaica. Het is maar twee uurtjes vliegen naar Jamaica. Voor het Caribisch gebied heb je gelukkig geen visum nodig. Het regelen van een visum kan af en toe een gedoe zijn, zeker als je naar Europa of Amerika gaat.
- 3 Als mijn moeder voor haar werk op reis gaat, wordt alles voor haar geregeld: het ticket, de accommodatie in een hotel en zelfs het ontbijt en diner. Wat een luxe! Omdat mijn vader vond dat ze dit jaar al te vaak alleen was weggeweest, besloten we met haar mee te gaan. "Dan mag jij naar het boeiende seminar gaan, en ga ik gezellig met de kinderen het eiland verkennen", zei hij met een knipoog tegen mijn moeder. Ze vond het heel gezellig dat we meegingen, omdat ze ons dan niet hoefde te missen. Mijn broer en ik vonden het spannend; we waren nog nooit naar Jamaica geweest.
- 4 Er was al online ingecheckt voor ons. We mochten zelfs extra ruimbagage meenemen. Ik vond dat een beetje overdreven. Handbagage en één koffer leken me meer dan genoeg. Gelukkig had het vliegtuig geen vertraging en waren we snel bij ons hotel.
- 4 Toen we aankwamen en ons bij de receptie aanmeldde, bleek dat er alleen voor mijn moeder een kamer was gereserveerd. Een tweede kamer regelen zorgde voor wat oponthoud. Maar nadat de vriendelijke receptioniste het probleem had opgelost, konden we in de chique hotelkamer relaxen en bijkomen van de vlucht. De volgende morgen zouden we op excursie gaan met een busje langs de kust.

TERUGKIJKEN

Met welke woorden beginnen veel verwachtingsvragen? Schrijf er vijf op in je schrift.

4

Het werkwoordelijk gezegde

JE HERHAALT

- het werkwoordelijk gezegde in een zin vinden.

INFORMATIE

Het werkwoordelijk gezegde vind je zo:

Bijvoorbeeld:

Mijn broer en ik zijn naar Jamaica geweest.

Persoonsvorm (pv) = zijn

Onderwerp (ow) = Mijn broer en ik

Het werkwoordelijk gezegde = pv + alle andere werkwoorden in de zin

Werkwoordelijk gezegde (wg) = zijn geweest

OPDRACHT 1

Schrijf de persoonsvorm, het onderwerp en het werkwoordelijk gezegde op in je schrift. Doe dat zoals in het voorbeeld onder het kopje informatie.

1. Mijn moeder is naar een seminar over kinderboeken geweest.
2. Je kan in ons land ook in een luxe accommodatie logeren.
3. Voor een reis naar Europa moet je een visum aanvragen.
4. Vader en de kinderen gaan het eiland verkennen.

OPDRACHT 2

Schrijf van elke zin het werkwoordelijk gezegde op.

1. Je zou in een chique hotelkamer kunnen relaxen.
2. Moeder heeft voor de reis veel voorbereidingen moeten treffen.
3. Op een internationale vlucht wil ik naar een film kunnen kijken.
4. Mijn nichtje zou mij gisteren mijn ticket hebben gegeven.
5. Ruimbagage had je moeten afgeven bij de incheckbalie.

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met die van je duopartner.

Bespreek de verschillen.

Leg elkaar indien nodig nog een keer uit hoe je het werkwoordelijk gezegde vindt.

TERUGKIJKEN

Bespreek met je duopartner: wat is het verschil tussen de persoonsvorm en het werkwoordelijk gezegde?

5

Synoniemen

JE LEERT

- wat een synoniem is;
- dat je een synoniem in een woordenboek kunt opzoeken.

INFORMATIE

Synoniemen zijn verschillende woorden die hetzelfde betekenen.

Bijvoorbeeld: een synoniem van *blij* is *vrijlijk*.

Synoniemen kun je opzoeken in een woordenboek.

Bij de uitleg van de betekenis van een woord staat vaak ook een synoniem.

OPDRACHT 1

Schrijf de woorden van het eerste rijtje onder elkaar in je schrift.

Zoek in het tweede rijtje het synoniem. Schrijf het synoniem naast het woord uit het eerste rijtje.

1. chauffeur	avondeten
2. diner	bestuurder
3. eetgelegenheid	gratis
4. kosteloos	restaurant
5. reisje	tripje

OPDRACHT 2

Lees elke zin.

Schrijf de onderstreepte woorden onder elkaar in je schrift.

Zoek in de woordenlijst van les 2 naar een synoniem van dat woord.

Schrijf het synoniem erachter.

1. Gelukkig! Mama had al een hotelkamer gereserveerd.
2. Ook bij een bedrijf heb je een receptie.
3. Door het slechte weer had het vliegtuig uren oponthoud.
4. De volgende morgen zouden we op excursie gaan met een busje langs de kust.
5. In dit luxe resort kan je relaxen.

OPDRACHT 3

Lees de zinnen.

Schrijf de onderstreepte woorden onder elkaar in je schrift.

Zoek in het woordenboek naar een synoniem van dat woord.

Schrijf het synoniem erachter.

1. We kwamen net op tijd aan bij de luchthaven.
2. Een hotel kun je maanden van tevoren al boeken.
3. Bij ziekte mag je de reis annuleren als je een annuleringsverzekering hebt.
4. Naast het hotel lag een chique etablisement.
5. We spraken met elkaar af in de lobby van het hotel.

TERUGKIJKEN

Schrijf op wat een synoniem is.

Noem twee voorbeelden.

Hoe kun je een synoniem voor een woord vinden?

6

Praten met een toerist

JE LEERT

- in je thuistaal de naam van jouw cultuurgroep te zeggen en te schrijven;
- de zin 'Ik ben een (cultuurgroep x) uit Suriname' in verschillende Surinaamse thuistalen verstaan;
- de zin 'Ik houd van Suriname' in verschillende talen zeggen.

INFORMATIE

In Suriname worden veel verschillende talen gesproken. Elke taal krijgt haar eigen letter-symbool. Welke taal spreek jij? Welk lettersymbool hoort daarbij?

Nummer	Taal	Lettersymbool
1.	Arowaks	ARO
2.	Karîna auran	KAR
3.	Mandarijn	MAN
4.	Nederlands	NED
5.	Okanisi	OKA
6.	Saamaka	SAA
7.	Sarnámi	SAR
8.	Sranan	SRA
9.	Surinaams-Javaans	SUJ
10.	Trio	TRI
11.	Wayana	WAY

OPDRACHT 1

- Lees de twee zinnen:
 - Ik ben een (jouw cultuurgroep) uit Suriname.
 - Ik houd van Suriname.
- Zeg de zinnen zachtjes voor jezelf in je eigen thuistaal.
- Schrijf de zinnen in je eigen thuistaal in je schrift.

OPDRACHT 2

- Oefen samen het gesprek.
 Spreker 1 (in je eigen taal): *Ik ben een (jouw cultuurgroep) uit Suriname.*
 Toerist (in de taal van spreker 1): *Ik houd van Suriname.*
- Wissel van rol.

TERUGKIJKEN

In hoeveel Surinaamse thuistalen kun je nu 'Ik houd van Suriname' zeggen? Schrijf de zinnen op een apart schrijfblaadje.

7

Boeiend vertellen**JE LEERT**

- bondig en boeiend vertellen over een eigen ervaring;
- vragen stellen om meer te weten over een onderwerp.

INFORMATIE

Bondig vertellen doe je zo:

- Bedenk van tevoren wat je wilt vertellen;
- Geef antwoord op vragen als: wat, waar, wanneer, wie, waarom en hoe.

Boeiend vertellen doe je zo:

- Kijk de luisteraar(s) aan;
- Maak passende gebaren tijdens het vertellen;
- Wissel je stemgebruik af (met hoge en lage stem, luid en zacht, snel en langzaam);
- Vertel (soms) grappige en spannende details;
- Vertel (soms) hoe iets rook, klonk of eruitzag.

OPDRACHT 1

- Bedenk welke reiservaring je wilt delen. Schrijf dat in één of twee woorden op je kladblaadje.
- Denk na over de vragen die je in je verhaal gaat beantwoorden. Schrijf ze op.
- Wat was grappig en/of spannend aan die ervaring? Schrijf dit in steekwoorden op.
- Bij welk detail was het belangrijk hoe iets rook, klonk of eruitzag? Schrijf daarover een paar woorden op.

OPDRACHT 2

- Vertel je reiservaring aan je duopartner. Hou je kladblaadje met aantekeningen erbij. Let op je stemgebruik en je houding.
- Stel elkaar om de beurt twee vragen. De ander geeft antwoord. Probeer dat zo kort mogelijk, maar ook boeiend te doen. De vraagsteller geeft een tip en een top.

OPDRACHT 3

Luister in de groep naar het verhaal van een ander. Bedenk voor jezelf:

- Wat is het boeiendste stukje van het verhaal?
- Hoe komt dat? Noem een reden.
- Wat zou het verhaal nog boeiender maken?
- Welke vraag heb je over het verhaal?

TERUGKIJKEN

Wat vind jij het belangrijkste bij boeiend vertellen?

Een reisverslag schrijven

JE LEERT

- een reisverslag schrijven.

INFORMATIE

In een reisverslag:

- schrijf je over een uitstapje of een reisje dat je zelf meemaakte;
- geef je antwoord op vragen met w/h-woorden als:
 - Wie maakte het uitstapje/reisje?
 - Waar ging het uitstapje/reisje heen?
 - Waarom werd het uitstapje/reisje gemaakt?
 - Wanneer was het uitstapje/reisje?
 - Met welk vervoermiddel ging je op reis?
 - Hoe lang duurde het?
 - Wat gebeurde er tijdens het uitstapje/reisje?
 - Wat zag/hoorde/voelde je?
 - Hoe eindigde het uitstapje/reisje?
- gebruik je de volgende tekstindeling: titel, inleiding, kern en slot.

OPDRACHT 1

Lees de vragen met w/h-woorden in het kopje Informatie.

Bedenk over welke reiservaring je gaat schrijven. Denk terug aan dat uitstapje of reisje.

- Schrijf bij elke vraag een antwoord in steekwoorden op je kladblaadje.
- Bedenk welke vragen je wilt beantwoorden in je reisverslag.

OPDRACHT 2

Schrijf bij je steekwoorden op of deze bij de inleiding (I), de kern (K) of het slot (S) horen.

Doe het zo: Wie maakte het reisje? Onze familie (I)

OPDRACHT 3

Schrijf een kort verslag met de antwoorden uit opdracht 1 en 2. Zorg ervoor dat je verslag bestaat uit een inleiding, een kern en een slot.

Schrijf een passende titel boven je verslag.

TIP

Kijk nog eens in het kopje informatie van les 24 in thema 1.

OPDRACHT 4

Lees je verslag (tot waar je gekomen bent) voor aan je duopartner. Luister naar haar/zijn tips. Gebruik deze bij opdracht 5.

OPDRACHT 5

- a. Controleer je schriftwerk. Schrijf de antwoorden in je schrift.
 1. Heeft je verslag een duidelijke inleiding, kern en slot? ja/nee
 2. Zijn de verwachtingsvragen beantwoord in je verslag? ja/nee
 3. Is het handschrift goed te lezen? ja/nee
 4. Is de spelling correct? ja/nee
- b. Verbeter zo nodig je werk.

TERUGKIJKEN

Vind je het handig om na te denken over de verwachtingsvragen voor je gaat schrijven? Leg je antwoord uit.

Leestekens

JE LEERT

- aanhalingstekens gebruiken.

JE HERHAALT

- het gebruiken van andere leestekens.

INFORMATIE

Aanhalingstekens gebruik je wanneer je letterlijk schrijft wat iemand heeft gezegd. Als de zin begint met een citaat, schrijf je geen punt. Een vraagteken of uitroepteken kan wel.

Bijvoorbeeld:

Hij zegt: "Ophouden jullie!"

"Ophouden jullie!", zegt hij.

"Ik wil niet ophouden", zei hij.

OPDRACHT 1

Schrijf de zinnen over in je schrift.

Plaats de dubbele punt en aanhalingstekens op de juiste plekken.

1. Ga je mee op excursie, Quinten?, vraagt Ronnie.
2. Quinten antwoordt: Nee, ik ben vergeten te reserveren.
3. Er zijn nog plaatsen vrij, zegt Ronnie.
4. Leuk, dan ga ik mee!, roept Quinten blij.

OPDRACHT 2

Schrijf de zinnen over in je schrift.

Plaats de leestekens op de juiste plekken.

Kies uit: dubbele punt, aanhalingstekens en komma.

1. Akshay zei Dat water is veel te koud om in te zwemmen.
2. Ik bibber al als ik ernaar kijk ging hij door.
3. Doe niet zo flauw! riep zijn zusje.
4. Je bent toch geen bangerd?

OPDRACHT 3

Schrijf de tekst over Angelo over in je schrift.
 Plaats een punt, vraagteken of uitroepteken op de juiste plekken.
 Plaats komma's in de tekst.
 Plaats dubbele punten en aanhalingstekens in de tekst.

Angelo en zijn oma relaxen bij de rivier Niet te dicht bij het water komen roept oma ineens Waarom niet vraagt Angelo Ik kan goed zwemmen hoor Oma antwoordt Hier is het te diep maar je kunt verderop bij het strandje zwemmen

TIP

Denk na: voor welke woorden komt een komma?

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Wanneer gebruik je aanhalingstekens?
 Welke leestekens kun je nu gebruiken?

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Recreatie.

INFORMATIE

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
de allergie	Overgevoeligheid voor bepaalde stoffen, waardoor je bijvoorbeeld jeuk of uitslag krijgt.	Mijn vader wast de kleren met blokzeep, omdat zijn allergie voor waspoeder hem jeuk en huiduitslag bezorgt.
dineren	's Avonds eten.	Om acht uur gingen de gasten aan tafel om te dineren.
het getij	De afwisseling van laagwater (eb) en hoogwater (vloed) bij het strand of in de rivier.	Door het getij hebben we dagelijks twee keer eb en twee keer vloed.
heilzaam	Als iets goed voor je lichaam of geest is.	Deze olie is heilzaam bij pijn in je gewrichten.
de lifeguard	Iemand die oplet dat er geen ongelukken gebeuren in het zwembad of op het strand. En mensen redt van verdrinking.	De zwembaden zijn verplicht een lifeguard in dienst te hebben.
de livemuziek	Muziek die niet is opgenomen: het is muziek die op dat moment gemaakt wordt. De artiest(en) of band is (zijn) aanwezig en die spelen de muziek en zingen op dat moment.	Toen Clarence jarig was, heeft hij gedanst met livemuziek.
het natuurreservaat	Een natuurgebied dat beschermd wordt.	In het natuurreservaat Brownsberg komen toch illegale goudzoekers de natuur vernielen.
picknicken	Eten en drinken meenemen en buiten in de natuur nuttigen.	Toen we gingen hengelen, namen we een mand met broodjes en drinken mee om te picknicken.

allergie

lifeguard

snorkelen	Net onder het wateroppervlak zwemmen en toch door blijven ademen door een soort lange pijp. De ene kant stop je in je mond en de andere kant steekt boven water uit.	Ik heb in het zwembad geïmagineerd met snorkelen, voordat ik het in zee probeerde. [TAAL_T2L10AFB3]
de toerist	Iemand die met vakantie is in een voor haar/hem onbekend gebied of land.	De toerist maakte een wandeling langs de historische gebouwen in de binnenstad van Paramaribo.
toezicht houden	Goed opletten dat er niets ergs gebeurt, of niets verkeerd gaat.	De wachter houdt toezicht op de auto's op het parkeerterrein naast de bank.
troebel	Als een vloeistof, zoals water, niet doorzichtig is.	Het water bij de modderbank in de rivier is troebel.
het vakantieoord	Plek waar mensen in de vakantie een of meer dagen naar toe kunnen gaan om te ontspannen en plezier te maken.	Het vakantieoord te Bersaba wordt in de grote vakantie druk bezocht.
de vreemde valuta	Buitenlands geld, zoals Amerikaanse dollars, Europese euro's of Braziliaanse reals.	De man wisselde zijn vreemde valuta bij de cambio naar Surinaamse dollars om.
de weerkaatsing	Het terugkaatsen van bijvoorbeeld licht of geluid.	De weerkaatsing van het zonlicht op het water, zorgde voor een mooie foto.

snorkelende kinderen

weerkaatsing

OPDRACHT 1

Schrijf het juiste themawoord in je schrift.

1. In een ... worden planten en dieren beschermd.
2. In ... water is het niet zo leuk om te ...
3. Toen Maisha te ver het water inging, riep de ... haar terug.
4. Mijn moeder en mijn tante hadden tassen vol eten en drinken ingepakt om op het Ananistrand te gaan ...
5. Als je wilt gaan varen, moet je op het ... letten.
6. De ... van het zonlicht op het water kan je verblinden.
7. Veel planten uit het regenwoud kunnen gebruikt worden om daar ... medicijnen mee te maken.

OPDRACHT 2

Welke betekenis hoort bij welk themawoord?
Schrijf de letter van de betekenis over.
Schrijf het nummer van het themawoord erachter.

Betekenis	Themawoord
a. recreatieplaats voor vakantie	1. toezicht houden
b. iemand op vakantie	2. dineren
c. rode ogen, jeuk en steeds niezen	3. toerist
d. buitenlands geld	4. allergie
e. opletten	5. vreemde valuta
f. 's avonds eten op een deftige plek	6. vakantieoord

OPDRACHT 3

Zoek het zelfstandig naamwoord dat bij het werkwoord past en schrijf het op
Bijvoorbeeld: snorkelen - de snorkel

Doe hetzelfde met de volgende woorden:

1. picknicken - ...
2. toezicht houden - ...
3. dineren - ...
4. weerkaatsen - ...

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met die van je duopartner.
Zijn er verschillen? Help elkaar dan om de juiste antwoorden te vinden.

TERUGKIJKEN

Maak een zin met het woord dat je het leukste vond.
Schrijf de zin in je schrift.

Vragen bij een tekst

JE LEERT

- vragen over een tekst beantwoorden.

INFORMATIE

Naast verwachtingsvragen kun je jezelf bij het lezen ook andere vragen stellen.

Bijvoorbeeld:

- Vragen over kennis van het onderwerp: Wat weet ik al over het onderwerp? Waar kan ik meer informatie vinden over het onderwerp?
- Vragen waarmee je je probeert voor te stellen hoe het is: Welk plaatje past bij het verhaal? Hoe zou het er daar uit kunnen zien?
- Vragen waarin je kritisch nadenkt over de tekst: Hoe zou ik me voelen als ik de hoofdpersoon was? Wat vind je van het einde van het verhaal?
- Vragen waarin je onderzoekt hoe het zou zijn als de tekst anders was: Wat zou er veranderen als het verhaal zich op een andere plaats zou afspelen? Hoe zou het verhaal anders kunnen aflopen?

OPDRACHT 1

- Kijk naar de titel van tekst 2. Wat weet je al als je deze titel leest?
- Lees nu de hele tekst. Waarvan geniet vader? Waarvan genieten de kinderen? Waarvan geniet moeder? Schrijf de antwoorden op in je schrift.

OPDRACHT 2

- Lees de alinea 'Aan zee'. Hoe kwam het dat ze tijdens het snorkelen de kleurige vissen konden zien? Leg uit hoe je aan je antwoord komt en schrijf dit op.
- Lees de alinea 'Een relaxte avond'. Welk plaatje past het best bij deze alinea? Schrijf het nummer in je schrift.

OPDRACHT 3

- Schrijf twee verschillen tussen het natuureservaat Brownsberg en de vakantieplek op Jamaica.
- Waar zou jij het liefst op vakantie naartoe gaan? Leg je antwoord uit.
- Als het verhaal zich op een andere plek zou afspelen, wat zou er dan veranderen? Schrijf drie veranderingen in je schrift.

OPDRACHT 4

Wat vind je van het einde van het verhaal? Leg je antwoord uit aan je groepje.

OPDRACHT 5

- Denk na over een ander einde voor het verhaal.
- Schrijf je ideeën op een kladblaadje.
- Bespreek om de beurt je ideeën. Doe dit volgens de wijzers van de klok. De organisator zorgt dat alles goed verloopt. De notulist schrijft de ideeën in een woordspin op een schrijfblaadje.

OPDRACHT 6

- Wissel van schrijfblaadje met een ander groepje.
- Bedenk aan de hand van de ideeën op dit blaadje een nieuw einde van het verhaal.

tekst 2

Genieten!

- De volgende dag was ik al vroeg uit de veren om me klaar te maken voor de excursie naar de kust. Ik deed mijn bikini, een opblaasbaar zwemvest, zwemvliezen en een duikbril in mijn strandtas. Ik nam ook nog wat appels uit het hotel mee. We zouden immers bij de zee gaan picknicken.

In de jungle

- Ongeduldig wachtte ik tot we zouden vertrekken. Ik was zo benieuwd hoe Jamaica zou zijn. Hoe anders zou het zijn dan het vakantieoord Brownsberg, waar ik eerder met mijn vader en moeder op vakantie was? Dat ligt in een natuurreserveaat midden in de jungle, een gebied waar planten en dieren beschermd worden. Het is een bijzondere plek, waar je brulapen kunt horen, in een hangmat kunt slapen en 's avonds rond een kampvuur kunt zitten. Er zijn ook huisjes te huur waarin je op bedden slaapt. Er komen veel toeristen. Uit eigen land en ook toeristen uit andere landen. Voor

Suriname zijn de natuurreservaten daarom van belang. Er wordt namelijk geld verdiend aan de toeristen die met hun vreemde valuta betalen.

Aan zee

- Jamaica bleek zo anders te zijn! We zwommen in de zee, het water leek blauw, maar het was de weerkaatsing van de wolken op het water. Ik had gedacht dat er hoge golven zouden zijn, maar de zee was kalm. Je kon daardoor wel lekker zwemmen, maar het water was erg zout. Dat is niet als in onze krekken, die zoetwater hebben. Ik kreeg per ongeluk een slok in mijn mond. Iew, dat was zout! Ik hoorde later dat het zee-water voor sommige mensen heilzaam is tegen allergieën, dat kan zeker waar zijn. Ook het water in de krekken heeft een geneeskrachtige werking, denk ik. Ook al kan het water troebel worden als je het zand of de modder op de bodem in beweging brengt.

Pa is nerveus

- 4 Er was livemuziek; sommige mensen dansten op de vrolijke klanken van de steelband. Mijn vader bleef aan de bar genieten onder een parasol. Hij vond het te warm en was bang om te zwemmen in de zee. “Gaan jullie maar hoor, ik houd wel toezicht. Niet te ver de zee in zwemmen!” “Pa, je hoeft niet zo ongerust te zijn”, zei mijn broer. “Er zijn hier lifeguards die alles in de gaten houden.” Maar mijn vader waarschuwde ons toch nog eens voor de gevaarlijke stroming van het getij.

Een relaxte avond

- 5 In de vooravond dineerden we in het hotel, samen met mijn moeder die een beetje moe was van het seminar.

We genoten buiten op het terras van de ondergaande zon. Mama vroeg hoe het was geweest aan zee. Wij hadden gesnorkeld en mooie kleurrijke vissen gezien. Mijn vader weer: “Geef me maar mijn sula hoor. Lekker varen met de korjaal in de Coropinakreek. Beetje hengelen. Ja, man. Hier is de natuur toch anders.” Mijn moeder nam het op voor papa: “Geniet maar lekker op het droge, hoor Eddy, maar let wel op die kinderen!” Mijn vader glimlachte tevreden: “Ja, mijn lieve schat, zal ik zeker doen. Ik geniet nu van die lekkere rum die ze hier maken!” Toen proostte mijn vader met mijn moeder en ze keken elkaar lief aan. Mijn moeder leunde lekker ontspannen in haar ligstoel en genoot van haar cocktail.

TERUGKIJKEN

Aan welke vraag of aan welke vragen had jij het meest om de tekst te begrijpen?

12

Herhaling woordsoorten

JE HERHAALT

- om bij een zelfstandig naamwoord het lidwoord te schrijven;
- hoe je van een zelfstandig naamwoord een verkleinwoord of meervoudsvorm kan maken.

INFORMATIE

Zelfstandige naamwoorden zijn namen van mensen, dieren en dingen. Je kan er een lidwoord voor plaatsen, een verkleinwoord van maken en er een meervoudsvorm van maken.

Bijvoorbeeld: toerist **de/een** toerist **het** toeristje **de** toeristen
 hotel **het/een** hotel **het** hotelletje **de** hotels

OPDRACHT 1

- a. Maak drie kolommen in je schrift.
 Doe het zo:

Zelfstandig naamwoord	Verkleinwoord	Meervoud

- b. Lees de zinnen.
 c. Schrijf de zelfstandige naamwoorden uit onderstaande zinnen onder elkaar in je schrift. Schrijf 'de' of 'het' ervoor.
 Let op! Schrijf het zelfstandig naamwoord altijd in het enkelvoud.
1. Ik zwem liever in een kreek met bruin water dan in een zwembad.
 2. Weet je dat de bruine kleur van verrotte bladeren komt?
 3. Mijn buurman had vroeger veel vogels in kooien.
 4. Wilde dieren leven vrij in de natuur.

OPDRACHT 2

Schrijf het verkleinwoord van de zelfstandige naamwoorden uit opdracht 1 in de tweede kolom.

OPDRACHT 3

Schrijf voor elk zelfstandig naamwoord uit opdracht 1 het meervoud in de derde kolom.

OPDRACHT 4

- Eén van jullie noemt een voorwerp in de klas.
- De klasgenoot die links zit, herhaalt het woord en zegt er het lidwoord bij.
- De volgende die links zit, noemt het lidwoord en het verkleinwoord.
- De laatste noemt het meervoud en het lidwoord.
- De volgende klasgenoot begint vanaf stap a., maar met een ander voorwerp.
- Ga door tot iedereen een beurt gehad hebben.

TERUGKIJKEN

Welke uitgangen heb je gebruikt om een verkleinwoord en een meervoudsvorm te maken? Schrijf ze in je schrift.
 Wat heb je geleerd om makkelijker te onthouden welke uitgang je wanneer gebruikt?

Spreekwoorden en uitdrukkingen

JE LEERT

- de betekenis van enkele spreekwoorden en uitdrukkingen;
- spreekwoorden en uitdrukkingen gebruiken.

INFORMATIE

Een **spreekwoord** is een vaste uitspraak met een waarheid of een wijsheid. De volgorde van de woorden in een spreekwoord staat vast.

Bijvoorbeeld:

Water naar de zee dragen = iets doen wat zinloos is; iets doen wat geen zin heeft

Als het regent hoef je de planten niet te besproeien, want dat is *water naar de zee dragen*.

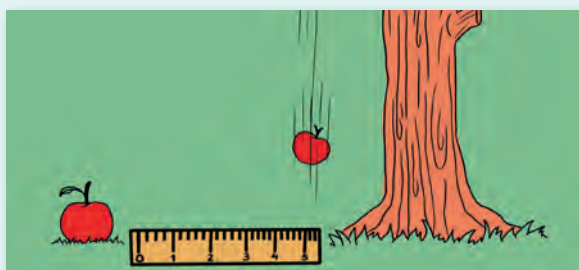
Een **uitdrukking** of gezegde is ook een uitspraak, maar die/dat is altijd een deel van een zin. Het is een groep woorden met een figuurlijke betekenis. Daarmee bedoel je iets anders dan wat er letterlijk staat. De uitdrukking past zich aan de zin aan.

Bijvoorbeeld:

Zich in de vingers snijden = zichzelf benadelen

Toen Sara stiekem de snorkel van Orlando meenam, *sneed ze zichzelf in de vingers*. Want daarna mocht ze nooit meer iets van hem lenen.

Spreekwoorden	Betekenis
De appel valt niet ver van de boom.	Kinderen lijken veel op hun ouders.
Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is.	Iedereen drukt zich op zijn eigen manier uit.
Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt hem wel.	Als je liegt, wordt de waarheid vroeg of laat toch bekend.

Uitdrukkingen	Betekenis
Zich als een vis in het water voelen.	Zich helemaal op zijn plaats voelen.
Twee vliegen in één klap (slaan).	Twee problemen tegelijk oplossen.
Voet bij stuk houden.	(iets) niet toegeven.

OPDRACHT 1

Welk spreekwoord past erbij? Schrijf het antwoord in je schrift.

1. Mijn tante praat en lacht altijd heel luid.
2. Jij lacht precies hetzelfde als je vader.
3. Wacht maar, je moeder komt er wel achter waar je écht bent geweest.

OPDRACHT 2

Welke uitdrukking past erbij? Maak de zin af.

1. Hij wilde me echt geen geld lenen voor de excursie. Hij ...
2. Ik houd van boeken lezen. In de bibliotheek ...

OPDRACHT 3

Wat hoort bij elkaar? Schrijf telkens beide zinnen in je schrift.

a.	Dat kan niet door de beugel.	1.	Snel.
b.	Geen knip voor de neus waard zijn.	2.	Als je ergens als eerste bent, ben je ook als eerste aan de beurt.
c.	Beter een half ei dan een lege dop.	3.	Als je iets echt wilt, zul je een manier vinden om je doel te bereiken
d.	Wie het eerst komt, het eerst maalt.	4.	Je kunt beter iets hebben, dan helemaal niets.
e.	Als een lopend vuurtje.	5.	Nergens voor deugen.
f.	Waar een wil is, is een weg.	6.	Dat is niet netjes, dat kan niet.

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen naar de juiste antwoorden.

OPDRACHT 5

- a. Kies een spreekwoord of een uitdrukking.
- b. Bedenk een verhaaltje van vijf tot zes zinnen met het gekozen spreekwoord of de gekozen uitdrukking. Zorg ervoor dat de betekenis duidelijk te herkennen is in je verhaaltje.
- c. Vertel het verhaaltje aan de klas.

TERUGKIJKEN

Welk spreekwoord of gezegde heb je wel eens gebruikt of hoor je vaker?
In welke situatie?

Kalligrafie en het Chinees schrift

JE LEERT

- dat er verschillende schriften zijn;
- wat kalligrafie is;
- met penseelstreken Chinese karakters schrijven.

早

INFORMATIE

Het Chinese schrift bestaat niet uit letters met een klank, maar uit **karakters** met een betekenis. Er zijn veel verschillende Chinese talen, maar de karakters zien er in iedere Chinese taal hetzelfde uit. Zo kunnen alle Chinezen elkaar via hun schrift begrijpen. Het mooi opschrijven van de karakters heet **kalligrafie**.

OPDRACHT 1

Kalligrafeer zo mooi mogelijk de Chinese karakters voor 'goedemorgen'. In het Mandarijn zegt men 'Zǎoshang hǎo'.

早上好

TIPS

- Gebruik het hele papier.
- Maak vloeiende lijnen.
- Varieer in dikke en dunne lijnen.

TERUGKIJKEN

Wat is het verschil tussen het westerse en Chinese schrift?
Hoe vond je het kalligraferen?
Wat ging goed en wat was lastig?

15

Een formeel gesprek voeren

JE LEERT

- het verschil tussen formeel en informeel taalgebruik;
- een formeel gesprek voeren.

INFORMATIE

Tegen een leeftijdsgenoot praat je anders dan tegen een volwassene.
Tegen een leeftijdsgenoot gebruik je informele taal.
Voorbeeld: Hé, wil jij een koekje?

Tegen veel volwassenen gebruik je formele taal. Formele taal is beleefder dan informele taal.
Voorbeeld: Zou u een koekje willen, mevrouw?

OPDRACHT 1

Luister naar de zinnen.
Is de zin formeel of informeel?
Steek je duim omhoog als het formeel is.
Doe je duim omlaag als het informeel is.

OPDRACHT 2

Luister naar het gesprek. Ga voor jezelf na:
a. Hoeveel fouten worden er gemaakt?
b. Hoe moeten deze fouten gecorrigeerd worden?

OPDRACHT 3

Oefen in duo's een formeel gesprek.

OPDRACHT 4

Luister naar het gesprek voor de klas. Bedenk voor jezelf:
a. Wat ging goed?
b. Heb je nog een tip voor de sprekers? Zo ja, welke?

TERUGKIJKEN

Wanneer gebruik je formele taal?
Geef een voorbeeld.

16

Een kaart schrijven

JE LEERT

- een kaart schrijven aan een bekende;
- over een emotie schrijven.

INFORMATIE

Een kaart schrijf je zo:

- Links op de kaart schrijf je het berichtje;
- Rechts op de kaart schrijf je de naam en het adres van degene voor wie de kaart is bestemd;
- Je begint en eindigt met een groet;
- Je ondertekent de kaart met je naam.

OPDRACHT 1

Je schrijft een kaart aan een bekende over een gebeurtenis. Je schrijft ook hoe jij je erbij voelt.

Schrijf op je kladblaadje de antwoorden op de volgende vragen:

- Aan wie stuur je de kaart?
- Om welke gebeurtenis gaat het?
- Welke emotie past daarbij?

OPDRACHT 2

Vertel je duopartner over de gebeurtenis en de emotie.

OPDRACHT 3

- Schrijf vijf belangrijke woorden uit je verhaal op je kladblaadje.
- Maak er met de woorden een verhaaltje van vijf zinnen bij.
- Schrijf er een groet boven en onder.

OPDRACHT 4

- a. Controleer je schrijfwerk. Schrijf de antwoorden in je schrift.
 1. Staat er aan het begin en aan het eind een groet? ja/nee
 2. Staat rechts de naam van degene voor wie het kaartje is? ja/nee
 3. Heb je je emoties onder woorden gebracht? ja/nee
 4. Is het handschrift goed te lezen? ja/nee
 5. Is de spelling correct? ja/nee
- b. Verbeter zo nodig je werk.

OPDRACHT 5

- a. Wissel je kaart met die van je duopartner. Geef elkaar een top en een tip.
- b. Bespreek wat jullie van elkaars kaart vinden. Hoe zou je het vinden om deze kaart te krijgen?
- c. Ruil weer van kaart en verbeter eventueel je eigen kaart.
- d. Schrijf je tekst over op de kaart die je van je leerkracht krijgt.

TERUGKIJKEN

Stuur jij wel eens een kaart aan iemand?
Ga je dat de volgende keer anders doen? Zo ja, wat ga je dan anders doen?

17

Meervoudsvormen

JE LEERT

- de meervoudsvorm 's (apostrof-s) gebruiken bij zelfstandige naamwoorden.

INFORMATIE

We plaatsen apostrof ('s) achter een zelfstandig naamwoord dat eindigt op een lange klinker als je met een vaste -s het woord fout (dus kort) zou uitspreken.

Voorbeeld: auto auto's
paraplu paraplu's

Onthoud de hulpzin: **Ik hou van baby's.**

Als een woord op één van deze klinkers eindigt (i, o, u, a, y), dan krijgt dat woord in het meervoud een 's.

OPDRACHT 1

Zoek bij de zinnen de goede woorden.

Schrijf het meervoud van de woorden op.

Kies uit: *foto – vogel – waterski – kano – firma – hobby – muskiet – programma*

1. Onderzoek wijst uit dat ... veel bloed kunnen drinken.
2. Sommige drinken liever bloed van ...
3. Johan schrijft ... voor de computer.
4. Er zijn twee ... in deze straat.
5. Hij gaat op zijn ... achter de boot aan.
6. Mijn neef heeft verschillende ...: karate en zwemmen.
7. We varen met ... over de rivier.
8. In de vakantie hebben wij heel erg veel ... gemaakt.

OPDRACHT 2

- a. Bedenk samen een zelfstandig naamwoord bij ieder van de vier meervoudsvormen: -en, -s, -eren of 's. Schrijf het in je schrift.
- b. Van ieder groepje komt steeds één leerling naar voren die de woorden één voor één voorleest. De andere groepjes mogen zeggen welke meervoudsvorm erbij hoort.

TERUGKIJKEN

Een ieder uit het groepje bedenkt vier zelfstandige naamwoorden. Om de beurt lezen jullie de woorden voor. Bij ieder woord mogen de anderen uit je groepje zeggen wat de meervoudsvorm is.

JE LEERT

- de betekenis van vijftien nieuwe woorden bij het thema Recreatie.

INFORMATIE

Woord	Betekenis	Voorbeeldzin
het ambassadekantoor	Een kantoor van een ambassadeur. Een ambassadeur werkt in het buitenland als vertegenwoordiger van de overheid van zijn eigen land.	Het Franse ambassadekantoor is geopend van maandag tot en met vrijdag van 08.00 tot 17.00 uur.
de attractie	Iets leuks wat je kunt doen of zien, bijvoorbeeld op een feestdag of de kermis.	De pagara-estafette met oudjaar in de binnenstad van Paramaribo is een attractie voor toeristen.
de bezienswaardigheid	Iets bijzonders wat je kunt bekijken.	De grote kerstboom die tijdens de kerstdagen op het Onafhankelijkheidsplein staat, is een bezienswaardigheid.
de cruise	Een vakantietocht op zee, op een luxeschip.	Mijn tante heeft een heel jaar gespaard om een cruise te maken langs de Caraïbische eilanden.
de douane	Een kantoor (aan de grens), waar onder andere je paspoort gecontroleerd wordt.	Bij de douane aan de grens moest ik mijn paspoort laten zien.
forceren	Dwingen, doordrijven. Iemand onder druk zetten.	De stakers forceerden de regering tot het verhogen van hun salaris.
de hulpverlener	Persoon die voor haar/zijn beroep mensen met (medische en sociale) problemen helpt.	De hulpverlener van de ambulance verbond het bloedende hoofd van de gewonde.
het identiteitsbewijs	Pasje waarmee je kunt aantonen wie je bent.	Op je identiteitsbewijs staat je foto, je naam en een uniek nummer.
de monitor	Soort televisie- of computerscherm waarop informatie afgebeeld wordt.	Marsha keek op de monitor in de hal van de luchthaven om te zien of haar vlucht vertraging had.

de attractie

de cruise

de hulpverlener

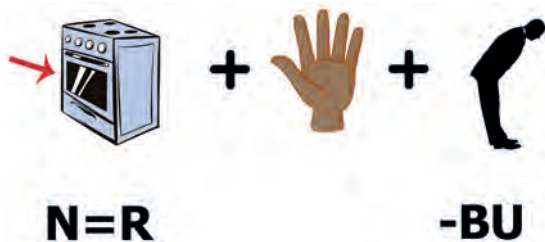
overhandigen	Iemand iets in handen geven.	Het hoofd van de school overhandigde de diploma's plechtig aan de geslaagde leerlingen.
de paperassen	Vellen papier die bij elkaar horen. Er staat informatie op geschreven of gedrukt.	Om een visum te krijgen, moet je veel paperassen inleveren.
de plattegrond	Schematische tekening of kaart van een gebouw, grote mall, museum, (pret)park of dierentuin.	Op de plattegrond van Paramaribo Zoo kun je zien waar de leeuwen wonen.
de reisverzekering	Verzekering tegen schade die je bijvoorbeeld tijdens het reizen kan oplopen.	Als je naar Europa wilt reizen, ben je verplicht een reisverzekering af te sluiten.
uitkeren	Een bedrag uitbetalen waarop iemand recht heeft, bijvoorbeeld pensioen.	Elke maand krijgt mijn oma haar pensioen uitgekeerd.
de voorbereidingen	Alles klaarmaken of regelen voor een bepaalde gebeurtenis.	Je kan op reis gaan, als je voorbereidingen hebt getroffen.

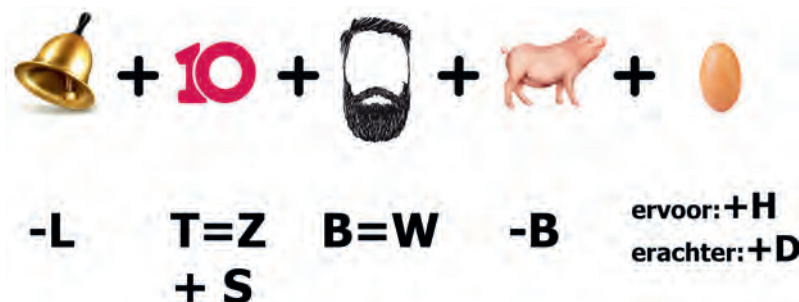
OPDRACHT 1

Los de rebussen op.

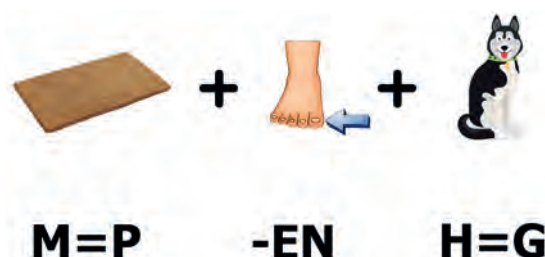
a. Rebus 1: Welk woord staat hier? Maak er een zin mee.

b. Rebus 2: Welk woord staat hier? Maak er een zin mee.

c. Rebus 3: Welk woord staat hier? Maak er een zin mee.

OPDRACHT 2

Welke woorden passen bij elkaar? Schrijf de antwoorden in je schrift. Doe het zo: a = 7

a.	de paperassen
b.	het identiteitsbewijs
c.	de reisverzekering
d.	het ambassadekantoor
e.	de cruise
f.	de monitor
g.	forceren
h.	de voorbereiding

1.	het scherm
2.	de ambassadeur
3.	het schip
4.	kapotmaken
5.	de schade
6.	organiseren
7.	de papieren
8.	het pasje

TERUGKIJKEN

Maak een zin met daarin twee themawoorden.

19

Volgorde van gebeurtenissen

JE LEERT

- de volgorde van gebeurtenissen in een verhaal herkennen.

INFORMATIE

De volgorde van gebeurtenissen in een tekst herken je aan **signaalwoorden van tijd**: eerst, daarvoor, voordat, terwijl, toen, daarna, vervolgens, later, nadat.

Een groepje woorden kan ook iets vertellen over de volgorde van gebeurtenissen.

Bijvoorbeeld:

We gingen **eerst** met de bus naar de haven.

Daarna stapte we op het schip voor een reis over de Caribische Zee.

Een week later waren we weer veilig thuis.

OPDRACHT 1

Lees alinea 2 en 3 van tekst 3.

- Welke signaalwoorden van tijd lees je in alinea 2? Schrijf ze in je schrift.
- Welke signaalwoorden van tijd lees je in alinea 3? Schrijf ze in je schrift.

OPDRACHT 2

Lees alinea 2 nog eens.

Wanneer werd de reisverzekering afgesloten? Kies het juiste antwoord.

- Voordat de cruise werd geregeld.
- Terwijl de cruise werd geregeld.
- Nadat de cruise werd geregeld.

OPDRACHT 3

In alinea 3 lees je: 'Twee dagen later, waren we met z'n allen op het kantoor.'

Twee dagen na welke gebeurtenis waren ze met z'n allen op het kantoor? Kies het juiste antwoord.

- Na het regelen van de cruise.
- Na het forceren om de aanvraag met spoed te behandelen.
- Na het overhandigen van alle paperassen.

OPDRACHT 4

Lees alinea 5 nog eens.

Wat gebeurde eerst? Wat daarna? Zet de nummers van de zinnen in de juiste volgorde.

- Een hulpverlener kwam met medicijnen tegen zeeziekte.
- Ik ben niet meer ziek geweest.
- Al het eten kwam er weer uit.

OPDRACHT 5

Gebeurt het voor, tijdens of na de reis? Schrijf het antwoord zo: zin 1 = voor de reis.

- Mijn moeder werd doodmoe van alle paperassen.
- Er werden veel activiteiten georganiseerd.
- We kunnen terugkijken op een geweldige reiservaring.
- Ik werd zeeziek.
- We hebben een spuitje tegen gele koorts gehaald.

De cruise

- 1 Wij, familie Bakboord, zijn dit jaar op een cruise geweest. Wij waren nog nooit eerder op zo'n groot schip geweest. Ik vond het spannend, zo op zee varen.
- 2 Een jaar eerder besloten we te gaan sparen voor de cruise. Iedereen spaarde mee. Mijn broertje Jimmy en ik, Jowy, van ons zakgeld, mijn ouders van hun loon en mijn tante van haar pensioen. We hadden alle tijd om de voorbereidingen goed te regelen, dachten we. Tegelijk met het regelen van de cruise hebben we een reisverzekering afgesloten. Als er iets gebeurt, keert de reisverzekering geld uit, of ze helpen ons dan op een andere manier. Daarna hebben we een spuitje tegen gele koorts gehaald. Dat spuitje is bij de douane van veel landen verplicht. Wij vonden het niet zo leuk, dat die mevrouw een naald in onze bovenarm prikte.
- 3 Op het laatste moment leek er wat mis te zijn gegaan met het visum. Onze vader forceerde de ambtenaar bij het ambassadekantoor om de aanvraag met spoed te behandelen.
Twee dagen later waren we met z'n allen op het kantoor. Wij moesten zoveel overhandigen. Eerst identiteitsbewijzen, ingevulde formulieren en het bewijs van het spuitje tegen gele koorts. Daarna ook nog de werkgeversverklaringen van mijn ouders en het familieboekje. Het familieboekje moest, omdat wij, Jimmy en ik, nog geen ID-kaarten hebben, we zijn pas twaalf. Mijn moeder werd doodmoe van al die paperassen.
- 4 Uiteindelijk was het dan zover! Het cruiseschip was zo groot, dat we een plattegrond van het schip kregen. Jimmy en ik gingen meteen op onderzoek uit. De bio-

scoop, klimwand, speelhallen en zwembaden hadden we zo gevonden. Er waren ook geweldige attracties. De kabelbaan over het schip was akelig hoog.

Elke dag werden er veel activiteiten georganiseerd, zoals sportlessen en kookworkshops. De bingo, waarbij de nummers op een enorme monitor te zien waren, was de favoriet van moeder en tante.

- 5 De eerste nacht werd ik zeeziek. Het heen en weer bewegen van het schip begon zijn tol te eisen. Ik was zo ziek als een hond. Al het eten kwam er weer uit. Heel mijn bed was vies. Bleh! Ik voelde me schuldig. Een steward bracht schoon beddengoed. Vervolgens kwam een hulpverlener met medicijnen tegen zeeziekte. Ze waren erg begripvol. Gelukkig ben ik daarna niet meer ziek geweest.
Ik vraag me af hoeveel mensen er werken op dit cruiseschip. Waarschijnlijk heel veel, want zo'n groot cruiseschip kan wel 6.000 mensen vervoeren.
- 6 Onze route was een ronde helemaal om Cuba. Tijdens de reis op zee was het uitzicht op de verschillende eilanden en landen elke dag al prachtig. Maar ook bij de verschillende aanlegplaatsen waren bezienswaardigheden. We zagen stadsparken, mooie gebouwen en musea.
- 7 Drie weken later kunnen we terugkijken op een geweldige reiservaring. Ik had deze reis voor geen goud willen missen.

TERUGKIJKEN

Aan welk soort woorden kun je de volgorde van gebeurtenissen in een tekst herkennen? Noem drie voorbeelden.

Wat zou er gebeuren als er deze woorden niet in de tekst zouden staan?

Herhaling van les 4 en 12

JE HERHAALT

- hoe je het werkwoordelijk gezegde in een zin vindt;
- hoe je een zelfstandig naamwoord het lidwoord, het verkleinwoord en de meervoudsvorm benoemt.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar les 4 en 12 van dit thema.

OPDRACHT 1

Schrijf de persoonsvorm (pv), het onderwerp (ow) en het werkwoordelijke gezegde (wg) in je schrift.

1. Hij heeft de hele middag op de monitor zitten kijken.
2. In de vakantie mogen wij een attractie uitkiezen.
3. Zou jij haar deze plattegrond willen overhandigen?
4. Het hongerige kind werd door een hulpverlener meegenomen.
5. Die jongen was zijn identiteitsbewijs kwijtgeraakt.

OPDRACHT 2

Schrijf van iedere zin van opdracht 1 de zelfstandige naamwoorden in je schrift.

Schrijf het lidwoord ervoor.

Schrijf het verkleinwoord erachter.

Schrijf de meervoudsvorm erachter.

OPDRACHT 3

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 en 2 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen naar de juiste antwoorden.

TERUGKIJKEN

Van welke zelfstandige naamwoorden vond je het moeilijk om een verkleinwoord of meervoudsvorm te maken? Waarom?

21

Herhaling van les 5 en 13

JE HERHAALT

- wat synoniemen zijn;
- het opzoeken van synoniemen in een woordenboek;
- het gebruiken van spreekwoorden en uitdrukkingen.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar les 5 en 13 van dit thema.

OPDRACHT 1

Zoek de zes synoniemen. Schrijf ze twee aan twee onder elkaar in je schrift.

geven balie kaartje ticket receptie
bootreis ontspannen relaxen
cruise gezond heilzaam overhandigen

OPDRACHT 2

Lees de volgende zinnen. Schrijf de onderstreepte woorden in je schrift.

Zoek in het woordenboek de synoniemen op. Schrijf die erachter.

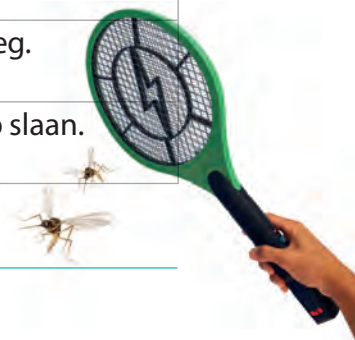
1. Hij moest de auto over een weg vol kuilen manoeuvreren.
2. De reis was exact wat ik ervan had verwacht.
3. Het is niet gangbaar om in badkleding een winkel in te gaan.

OPDRACHT 3

Welk spreekwoord of welke uitdrukking uit de tweede kolom past bij de uitleg uit de eerste kolom?

Schrijf het spreekwoord of de uitdrukking en de uitleg die daarbij hoort in je schrift.

a.	Al moet ik er twintig jaar voor sparen, ik zal naar Afrika reizen.	1.	De appel valt niet ver van de boom.
b.	Als Clarence een klusje moet doen, doet hij het nooit goed.	2.	Geen knip voor de neus waard zijn.
c.	Als lifeguard ben je lekker bij het water en verdien je nog geld ook.	3.	Waar een wil is, is een weg.
d.	Jij kan net zo mooi tekenen als je moeder.	4.	Twee vliegen in één klap slaan.

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen naar de juiste antwoorden.

TERUGKIJKEN

Wat vond je gemakkelijk aan de opdrachten?
Wat vond je moeilijk aan de opdrachten?

Arowaks liefdesliedje

JE LEERT

- het lied 'Bansiharo kha dei' zingen;
- vertellen waarover het lied gaat.

INFORMATIE

Bansiharo kha dei is een liefdesliedje in het Arowaks.

Arowaks	Vertaling
Bansiharo kha dei	Als je van me houdt
Bosalithe deinabo	Kom mij dan achterna
Barha olabwanro	Naar de overkant van de zee
Bosalithe deinabo	Kom mij dan achterna
Bansiharo kha dei	Als je van mij houdt
Bosalithe deinabo	Kom mij dan achterna

OPDRACHT 1

Luister naar de instructies van je leerkracht.
Zing het lied mee.

OPDRACHT 2

Begeleid het lied met de sek'seki.

TERUGKIJKEN

Schrijf de antwoorden in je schrift.

- Hoe vond je het om dit lied te leren? Vertel ook waarom.
- Welk Arowaks woord uit het liedje ga je zeker onthouden? Vertel ook waarom je dat denkt.
- Hoe zou je de muziek ook kunnen begeleiden?
- Noem twee andere liedjes die je al kent in een andere taal.

23 Instructies geven

JE LEERT

- duidelijke instructies geven;
- naar instructies luisteren.

INFORMATIE

Zo geef je een instructie:

- Spreek rustig en duidelijk;
- Kijk degenen aan die je instructies geeft;
- Maak passende gebaren;
- Vertel wat je wilt bereiken;
- Geef de instructies in een logische volgorde;
- Gebruik signaalwoorden van tijd, zoals: eerst, dan, daarna, vervolgens, ten slotte;
- Vertel waar het benodigde materiaal te vinden is;
- Vertel wat iemand kan doen als iets niet duidelijk is.

Zo luister je naar een instructie:

- Kijk naar degene die de instructie geeft;
- Let op werkwoorden: Wat moet je doen?
- Let op de volgorde: Wat moet je eerst doen? Wat daarna?
- Maak aantekeningen;
- Stel vragen als iets je niet duidelijk is.

OPDRACHT 1

- Bedenk samen taken voor de activiteit. Wat moet er gebeuren?
- Verdeel de taken. Ieder krijgt één taak.

OPDRACHT 2

Bereid de instructie voor.

- Denk eerst na wat je moet doen om de taak goed uit te voeren.
- Maak een lijstje van de stappen, die je moet uitvoeren. Schrijf die op je kladblaadje.
- Hoe leg je dit uit aan een ander? Bepaal de
- volgorde van jouw instructie.
- Zet nummers bij de stappen op je lijstje.

OPDRACHT 3

Oefen om de beurt in je groepje met het geven van de instructies.

Geef elkaar tips. Kijk daarvoor nog eens in het kopje informatie.

TERUGKIJKEN

Wat vond je leuker/gemakkelijker: instructie geven of naar een instructie luisteren? Waarom?

Een krantenartikel schrijven

JE LEERT

- een krantenartikel schrijven.

INFORMATIE

In een krantenartikel:

- schrijf je over echte gebeurtenissen of situaties;
- geef je vooral feiten;
- schrijf je meningen (bijvoorbeeld uitspraken van anderen) tussen aanhalingstekens;
- schrijf je meestal in de tegenwoordige tijd;
- gebruik je taal die past bij je lezers;
- maak je de volgende tekstindeling: een titel, een inleiding, een kern en een slot:
 - bovenaan je artikel schrijf je een informatieve en/of pakkende titel;
 - eronder schrijf je de datum;
 - in de inleiding maak je duidelijk waar het artikel over gaat;
 - in de kern werk je die informatie verder uit en geef je details;
 - in het slot geef je een samenvatting of conclusie.

OPDRACHT 1

- Lees het artikel: Regentijd? "Ik kan nauwelijks wachten."
Het is een artikel uit de kinderkrant.
- Praat met je groepje over de volgende vragen:
 - Waar gaat het artikel over?
 - Hoe zorgt de titel ervoor dat je verder wilt lezen?
 - Wanneer is het artikel geschreven?
 - Wat kom je te weten in de inleiding?
 - Hoe is de tekst in de kern verdeeld?
 - Vertel kort wat je in de kern van dit artikel te weten komt.
 - Waar zie je een feit? Waar zie je een mening?
 - Voor welke lezersgroep is het artikel bedoeld?
 - Past het taalgebruik daarbij? Leg je antwoord uit.
 - Met welke conclusie sluit dit artikel af?

OPDRACHT 2

Schrijf samen met je groepje eenzelfde soort krantenartikel voor kinderen van 10-12 jaar. In het artikel beschrijf je wat je prettig vindt om te doen in de grote droge tijd.

- Verdeel de taken:
 - Schrijver van de inleiding (alinea 1) van het artikel.
 - Schrijver van alinea 2 + tijdbewaker (let op de tijd).
 - Schrijver van alinea 3 + vragensteller (mag als enige de leerkracht om hulp vragen).
 - Schrijver van alinea 4 + slot (alinea 5) van het artikel.
- Schrijf jouw deel van het artikel op een kladblaadje.
De schrijvers van alinea's 2, 3 en 4 nemen daarin zichzelf als voorbeeld. Ze schrijven op wat zij graag doen in de grote droge tijd.

TIP

Kijk nog eens in het kopje informatie om te weten waarop je moet letten.

OPDRACHT 3

- a. Controleer je schrijfwerk. Schrijf de antwoorden op de volgende vragen in je schrift.
 1. Is je tekst in de tegenwoordige tijd geschreven? ja/nee
 2. Is de tekst geschikt voor kinderen? ja/nee
 3. Staan de uitspraken (meningen) tussen aanhalingstekens? ja/nee
 4. Is het handschrift goed te lezen? ja/nee
 5. Is de spelling correct? ja/nee
- b. Verbeter zo nodig je schrijfwerk.

OPDRACHT 4

- a. Wissel je schrijfwerk met dat van een ander in je groepje.
- b. Bespreek wat jullie van elkaars schrijfwerk vinden. Geef elkaar een top en een tip.
- c. Maak samen van jullie stukjes één geheel.
- d. Bedenk samen een titel, bijvoorbeeld door een leuke uitspraak uit een van de alinea's te nemen.
- e. Bedenk ook tussenkopjes boven elke alinea.

Regentijd? “Ik kan nauwelijks wachten.”

25 april 2020

- 1 De grote regentijd is weer aangebroken. Van eind april tot half augustus staan er overal grote plassen water. Soms lijkt het alsof straten in een zee veranderen, omdat het water niet kan wegstromen. Hoe vermaken kinderen zich in de grote regentijd? We vroegen het aan drie kinderen. Julia (10), Sergio (11) en David (11) wonen in Paramaribo en vertellen wat ze het liefst doen als het buiten keihard regent.

Lekker binnen met een boek

- 2 Julia blijft in de grote regentijd liever binnen. “Ik durf in dit weer niet naar buiten te gaan.” Ze is blij dat ze niet door de

harde regen naar school hoeft. “Gelukkig hebben we vakantie.” Vervelen doet Julia zich niet. “Ik houd van lezen. Lekker met een kopje cacao op de bank.”

Next level

- 3 Ook Sergio vermaakt zich prima binnenshuis. “Gamen! Ik zou de hele tijd willen gamen. Jammer genoeg moet ik er af en toe mee stoppen van mijn moeder.” Gamen verveelt hem nooit. “Er is elke keer een nieuw level dat je moet afmaken.”

Hengelen en jagen

- 4 David laat zich door de regen niet binnenhouden. “Ik ga volgende week naar het binnenland en daar gaan we hengelen en jagen.” Hij verheugt zich daar enorm op. “Het water is er soms koud, maar het is gezellig. Ik kan nauwelijks wachten.”

- 5 Deze kinderen vinden de regentijd een prima tijd!

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd door samen een artikel te schrijven?
Wat ga je de volgende keer anders doen?

Werkwoorden in de voltooid tijd

JE LEERT

- werkwoorden in de voltooid tegenwoordige tijd schrijven.

INFORMATIE

In de tegenwoordige tijd (t.t.) gebeurt iets nu.

Bijvoorbeeld:

Ik *voetbal* met de jongens.

In de voltooid tegenwoordige tijd (v.t.t.) is iets al gebeurd.

In een voltooid zinnen staat altijd het werkwoord *hebben* of *zijn*.

Bijvoorbeeld: Ik *heb* met de jongens *gevoetbald*.

Ik *ben* *gevlucht* voor het onweer.

heb/ben = het hulpwerkwoord

gevoetbald/gevlucht = het voltooid deelwoord

Zo weet je of het voltooid deelwoord eindigt op een **d** of **t**:

1. Zet het werkwoord in de verleden tijd.

Hoor je een **d** of een **t**?

Dan eindigt het voltooid deelwoord daar ook mee.

Bijvoorbeeld: rennen ik rende ik heb gerend

knippen ik knipte ik heb geknipt

2. Kijk naar de medeklinkers in '**t kofschiptaxietje**.'

Eindigt de stam van het werkwoord op **k, f, s, ch, p, t, x** of **j**?

Dan eindigt het voltooid deelwoord op een **t**. In andere gevallen eindigt het op een **d**.

Bijvoorbeeld: straffen ik straf ik ben gestraft

juichen ik juich ik heb gejuicht

OPDRACHT 1

Is het een zin in de tegenwoordige tijd of in de voltooid tegenwoordige tijd? Schrijf het in je schrift.

1. Orlando dineert in een chique restaurant.
2. Een ober heeft hem de menukaart overhandigd.
3. Orlando kiest vis en groenten.
4. Hij heeft nog niet gegeten vandaag.
5. Zijn maag rammelt van de honger.

OPDRACHT 2

- a. Schrijf elk om de beurt één zin in de voltooid tegenwoordige tijd. Gebruik de regel van het 't kofschiptaxietje.
 1. Hij vervoert de strandstoel in een busje.
 2. Mijn broertje groeit hard.
 3. Wij picknicken altijd met de hele familie.
 4. Ze reserveert ieder jaar hetzelfde hotel.
 5. Wij verkennen alvast het vakantieoord.
- b. Verdeel de rollen: één van jullie is leerkracht en de ander is leerling. Bespreek je antwoorden van opdracht 2a. Vertel aan 'de leerkracht' hoe je tot deze oplossing kwam.
- c. Wissel van rol.

TERUGKIJKEN

Aan welke werkwoorden herken je de voltooid tegenwoordige tijd?
Waaraan herken je een voltooid deelwoord? Geef een voorbeeld.
Schrijf je antwoorden in je schrift.

26

Tekstsoorten herkennen

JE LEERT

- verschillen tussen een amuserende en informatieve tekst herkennen.

INFORMATIE

Een informatieve tekst:

- wil je iets meedelen;
- is bedoeld om informatie te geven;
- gaat over een echte gebeurtenis of situatie;
- geeft feiten en geen meningen.

Voorbeelden: krantenartikel, folder en informatief boek.

Een amuserende tekst:

- is vooral bedoeld om van te genieten en je te vermaken;
- vertelt vaak een verhaal;
- is meestal verzonnen, maar kan ook gebaseerd zijn op een echte gebeurtenis.

Voorbeelden: sprookje, leesboek, gedicht en fantasieverhaal.

OPDRACHT 1

- Lees tekst 3 uit les 19: De cruise.
- Lees tekst 4 in deze les: Ontspanning.

OPDRACHT 2

Praat samen over de volgende vragen en schrijf de antwoorden in je schrift.

- Welke van de twee teksten is informatief: tekst 3 of tekst 4?
- Waarom zie je dat? Schrijf twee punten op.
- Schrijf uit de informatieve tekst twee zaken op die je nog niet wist.

OPDRACHT 3

Kijk naar je antwoord bij opdracht 2.

De andere tekst is een amuserende tekst.

Gaat het hier om een verzonnen of een waargebeurd verhaal?

Praat er samen over en schrijf je antwoord in je schrift.

Leg je antwoord kort uit.

OPDRACHT 4

Praat over de volgende vragen. Leg je antwoord steeds kort uit.

Schrijf de antwoorden in je schrift.

- Kan een informatieve tekst ook amuserend zijn?
- Kan een amuserende tekst ook informatief zijn?

Ontspanning

- 1 Niemand hoeft zich te vervelen in Suriname. Er is zoveel recreatie. In het woord recreatie zit het woord creatie, van creativiteit. Je hebt vrije tijd, tijd om je te ontspannen en leuke creatieve activiteiten te doen met anderen. Ook de sociale kant van zulke activiteiten zorgt voor ontspanning. De meeste activiteiten zijn voor volwassenen. Vooral oudere, gepensioneerde mensen hebben veel tijd voor recreatie.
- 2 Maar dat wil niet zeggen dat je moet wachten tot je oud bent om recreatief te zijn. Door het drukke schoolprogramma hebben veel kinderen tegenwoordig een stressvol bestaan. Er blijft weinig tijd over, maar de boog kan niet altijd gespannen zijn. Een volwassen mens en ook een kind hebben ontspanning nodig. Gelukkig is er genoeg te doen voor kinderen. Sommige kinderen zitten op de padvindersclub, of gaan tijdens grote vakanties naar de Nola Hatterman Art

Academy om beeldende kunsten te leren, zoals: schilderen, pottenbakken en mooie kunstwerkjes maken van restmateriaal. Bij het On-Stage jeugdtheater kan je leren acteren en dansen. Veel meisjes zitten op ballet, jongens in een voetbalclub of doen aan een andere sport.

- 3 Ook thuis kun je creatief bezig zijn. Zoals Guilly, een jongen die pennenhouders maakt van lege plastic flessen. Is dat niet origineel? Iedereen noemt hem inventief.

TERUGKIJKEN

Welke tekst vond je het leukst om te lezen? Waarom?

Saamaka-lied

JE LEERT

- het lied 'Sapa tee döo limbo' zingen;
- de betekenis van de tekst.

INFORMATIE

Saamaka	Vertaling
Sapa tee döo limbo, nöo u ta jee dee peepa ta pëë, Sapa tee döo limbo, nöo u ta jee dee peepa ta pëë. Womi, mü un kon haika, fa dee mujëë mü ta pëë, Sapa tee nöo u ta pëë a döo limbo.	's Avonds in het maanlicht, dan horen wij de meisjes spelen, 's Avonds in het maanlicht, dan horen wij de meisjes spelen. Jongens, komen jullie luisteren, hoe de meisjes spelen, 's Avonds spelen wij in het maanlicht.

OPDRACHT 1

Luister naar de instructies van je leerkracht.
Zing het lied mee.

OPDRACHT 2

Schrijf van vier Saamaka-woorden uit dit liedje de Nederlandse vertaling in je schrift.

döo limbo
mujëë
womi
pëë

TERUGKIJKEN

Wat heb je geleerd in deze les?
Heb je plezier gehad tijdens deze les?
Geef de les een cijfer tussen 1 en 10.

Herhaling van les 9, 17 en 25

JE HERHAALT

- hoe je aanhalingstekens gebruikt;
- hoe je de meervoudsvorm 's gebruikt bij zelfstandige naamwoorden;
- hoe je werkwoorden in de voltooid tegenwoordige tijd schrijft.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar les 9, 17 en 25 van dit thema.

OPDRACHT 1

Schrijf de zinnen over in je schrift. Plaats aanhalingstekens op de juiste plekken in de zin.

1. Mijn broer zei: De boog kan niet altijd gespannen zijn.
2. Ga je daarom iedere avond sporten?, vroeg ik.
3. Mijn broer antwoordde: Ja, voetballen ontspant me.
4. Maak jij eerst je huiswerk maar, zei mijn moeder toen.

OPDRACHT 2

Schrijf de zelfstandige naamwoorden onder elkaar over in je schrift. Schrijf de juiste meervoudsvorm erachter.

1. We gingen met de taxi naar het vliegveld.
2. Moet je voor een baby ook een ticket kopen?
3. Een toerist bezoekt graag een attractie.
4. Op het menu stond een gebakken ei.

TIP

Denk aan de hulpzin:
Ik hou van baby's.

OPDRACHT 3

Schrijf de zinnen in de voltooid tegenwoordige tijd in je schrift.

1. Petra acteert in een film.
2. Ze verkennen het eiland.
3. Reserveer jij het hotel?
4. Ik snorkel in zee.

OPDRACHT 4

Vergelijk je antwoorden bij opdracht 1 tot en met 3 met die van je duopartner. Zijn er verschillen? Zoek dan samen naar de juiste antwoorden.

TERUGKIJKEN

Wat is het verschil tussen de tegenwoordige tijd en de voltooid tegenwoordige tijd? Schrijf van allebei een voorbeeld in je schrift.

Herhaling themawoorden

JE HERHAALT

- de betekenis van alle themawoorden uit het thema Recreatie.

INFORMATIE

Kijk nog eens terug naar les 2, 10 en 18 van dit thema.

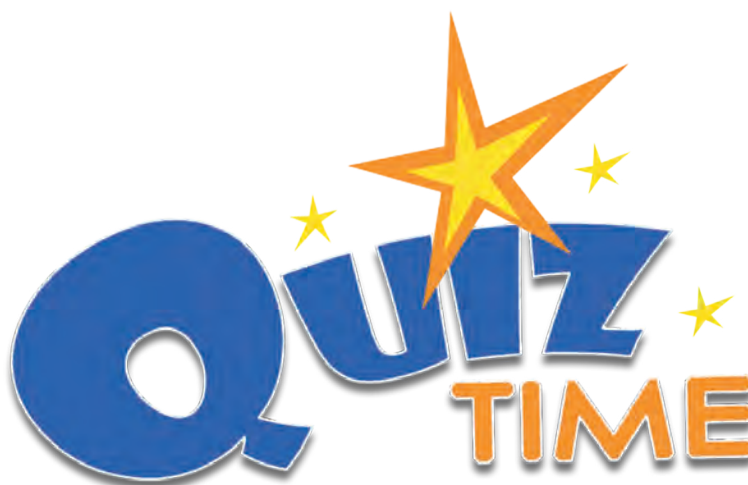

OPDRACHT 1

- Neem allemaal één les Woordenschat voor je, bijvoorbeeld les 2, 10 of 18.
- Maak vijf quizvragen over de woorden uit deze les. Het antwoord op je vraag moet één van de themawoorden zijn. Bijvoorbeeld: Hoe noem je de verandering in de zee van eb en vloed?
- Schrijf de vragen op losse blaadjes.
- Schrijf het antwoord op de achterkant van elk blaadje.

OPDRACHT 2

- Verzamel alle blaadjes met vragen en antwoorden van je groepje. Lever die bij je leerkracht in.
- Volg de instructies van de quiz goed op.
- Wie heeft de meeste antwoorden goed?

TERUGKIJKEN

Welke themawoorden vond je interessant?
Waarom denk je dat het belangrijk is om deze themawoorden te kennen?

Een discussie voeren

JE LEERT

- je mening geven;
- argumenten geven voor je mening;
- anderen in de discussie om verduidelijking vragen.

INFORMATIE

- Een discussie is een gesprek tussen mensen met verschillende meningen.
- In een discussie geef je je mening over een onderwerp.
- Je geeft argumenten voor je mening, wat betekent dat je uitlegt waarom je die mening hebt.
- Argumenten kun je verduidelijken met voorbeelden.
- Begrijp je niet wat een ander bedoelt, of heb je het niet goed gehoord? Vraag dan om verduidelijking of herhaling.
- Wacht rustig op je beurt en schreeuw er niet tussendoor.

OPDRACHT 1

Stelling: Veel toeristen vinden de Surinaamse natuureservaten mooi, maar de tocht daarheen nogal duur.

- Denk over de stelling na.
- Schrijf je mening op een kladblaadje.
- Schrijf bij je mening twee argumenten (redenen).

OPDRACHT 2

Doe mee aan de discussie.

Probeer de anderen te overtuigen van je mening door argumenten te geven.

Geef voorbeelden.

Vraag de ander zo nodig om verduidelijking.

OPDRACHT 3

Denk na:

- Wat ging er goed in de discussie (top)?
- Wat kan er de volgende keer beter (tip)?

TERUGKIJKEN

Welk argument (van een ander) vond je het best?

Veranderde je daardoor van mening? Waarom wel of niet?

WOORDENLIJST THEMA 1

Les 2	Les 10	Les 18
Woord	Woord	Woord
het Amazonegebied	bieden	het belang
de atmosfeer	de chemicaliën	beschadigen
zich beschermen tegen	de energiebron	het gas
het bestaan	flora en fauna	de gedragsverandering
zich bevinden	geneeskrachtig	de milieuwet
de functie	de medicijnkast	de overheid
het kenmerk	in overvloed	de ozonlaag
het klimaat	de sula	de pyroomaan
de milieuvervuiling	het stroomverbruik	de rampspoed
de natuurramp	vergelijken met	ultraviolette straling (UV)
onderscheiden	de voorraadkast	de verantwoordelijke
de opwarming (van de aarde)	voorzien van	vernietigen
het tropisch klimaat	vruchtbaar (grond)	voorschrijven
de tsunami	de waterkrachtcentrale	zich nergens iets van aantrekken
zich uitstrekken over	zuurstof	zich schuldig maken aan

WOORDENLIJST THEMA 2

Les 2	Les 10	Les 18
Woord	Woord	Woord
de accommodatie	de allergie	het ambassadekantoor
de excursie	dineren	de attractie
inchecken	het getij	de bezienswaardigheid
internationaal	heilzaam	de cruise
de luxe	de lifeguard	de douane
online	de livemuziek	forceren
het oponthoud	het natuurreservaat	de hulpverlener
de receptie	picknicken	het identiteitsbewijs
relaxen	snorkelen	de monitor
reserveren	de toerist	overhandigen
de ruimbagage	toezicht houden	de paperassen
het seminar	troebel	de plattegrond
het ticket	het vakantieoord	de reisverzekering
verkennen	vreemde valuta	uitkeren
het visum	de weerkaatsing	de voorbereidingen

